Գ՝ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1441 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 4/17 ՄԱՐՏ 1906 21 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1323 – 4 ՄԱՐԹ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑԱԷՐԵԱՆ
ՏՐՏԻ ԿՈՒՍԿՈՒՈՅ ՅԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
35, Գալաթիոյ Մեծ Փողոց, 35

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ լրոյներ պէտք է

Մանկական Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՐ ԿԱՄԱՒՈՐԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزتهدر
صاحب امتیازی : اوهانس فریه
اداره‌خانهسی باب عالی جادهسنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Ցարեկան	Վեցամեայ
Գալոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ տողի համար, տպագրի 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ո՞Վ Է ՀԵՂԻՆԱԿԱՒՈՐԸ

Ի՞նչ կարծիք ունիք ձեր անձին վրայ. արժանի՞ք, ազանդի՞ մէր էք. օժտուա՞ծ էք բարձր ձիրքերով, հեղինակութի՞ւն էք ձեր ընդարկած ասպարէզին մէջ։ Եթէ ինքնահաւան բուռլուլ չափ կարեւորութիւն կուտաք ձեր անձին, եթէ այն հաւատքը գոյացուցած էք թէ ամէնէն ձեռնհաս ու կարող էք ձեր ասպարէզին մէջ, հաւատացէք որ ուշիարի ամէնէն յառաջիմ մարդն էք եւ չէք կրնար ո՛ւ է օգուտ քաղել կեանքի յարաբեր բարեշրջումներէն։

Ինքնավստահութիւնը՝ արդարեւ մեծ ուժ մ՚է որ կը մղէ մարդը ձեռներեցութեան, բայց երբ կայր ինքնահաւանութենէ մը անդին չանցնի ան, ան ատեն ենթակային ձեռներեցութիւն ալ լմցած ու ասպարդիւն վիճակի մը մէջ կը նեխի ու կը փախ ասահմանաբար։

Այսօր կը տեսնենք բազմաթիւ անձինք, որոնք ժամանակով հեղինակութիւն ճանչցուած են իրենց ասպարէզին մէջ, ուր անգամ մը հուլակ հասնելէ ետք, կայր ինքնահաւանութեամբ գամուած կը մնան, միշտ սա միտքո հաւաքով թէ, իրենք այն գործին ամէն դաղանիքներուն թափանցած են և թէ չկայ մէկը որ կարենայ իրենց հաւասարիլ։

Ի՞նչ սղջմելի յաւակնութիւն։ Նոքերը, իրենցմէ տարբեր եղանակով մտածողներն ու գործողները պարզապէս անարժէք անխելներ են այս ինքնահաւաններուն համար, որոնք հեղինակաւոր վարպետի հովեր առած՝ ընա՛ւ կարեւորութիւն չեն ընծայեր իրենց ասպարէզին մէջ կատարուած բարեշրջումներուն։

Արհեստաւորը որ ասկէ քառասուն տարի առաջ վարպետի համբաւ հռչակած էր, եթէ չարունակէ իր հին գիտցած եղանակովը աշխատիլ, ի՞նչպէս պիտի կրնայ մրցիլ նորահաս արհեստակցին հետ որ միշտ աչքը ականջը չորս բացած նորութիւններ կը փորձէ մացնել իր գործատեղին ներս։ Դերձակը թող շարունակէ դեռ ձեռքով կարել, տեսնենք պիտի կրնա՞ գործ գտնել, երբ անդին մեքենայով գործ տեսնող արհեստակիցը իր քառորդ գնովը կը կարէ և փոխադարձաբար ալ կրկնապատիկ չափ կը գրպանէ։

Կենդանի մանելիք մանածին ապառազ սատանանկը կարելի՞ բան է որ մեքենական մանած ապառազ արհեստակցին քառորդին չափ դրամ չափի, թէեւ անոր տասնապատիկը հմուտ ըլլայ արհեստին։ Հարի չկայ երկարել այս ցանկը քանի որ յաւակնոտները ու ինքնահաւանները որոնք հեղինակութեան հովեր առնելով մասնաւորական կամ առեւտրական նոր բարեփոխումները կ՚արհամարհեն, ինքնին կը քաշեն իրենց մեծամասութեան պատիժը օրաւուր լքանելով ու չէզոքանալով։

Մասնաւորական կեանքի մէջ ալ երեւոյթը տարբեր չէ. փառասէրը, ըժիշկը, գրագէտը, ուսուցիչը որ մեծ համբաւի ունի իր վրայ և արուեստին ալիման ու օմեղան կը նկատէ զինքը, առանց պատառոյ ըմբռնելու, կը տեսնէ որ հեղհեղէ այժմէութենէ կ՚էյնայ։ յանախորդները, աքանչացողները, ծափահարողները աչէն ձախէն կը լքին զինքը և ո՛չ ոք կարեւորութիւն կ՚ընծայէ այլ եւս իրեն։ Աւանդակարգ դիրքի վրայ գտնուող մը բնականաբար չկրնար ասկալ այս լքումին. զարմանքէ զարմանք կը գլտորի, կը բարբաքի, կը զայրանայ, մղձաւանջներէ կը ասառապի, հակառակորդներ, նախանձորդներ, չար լեզուներ տեսնել կը կարծէ իր շուրջը։ Ի՞նչ ըսել է, ինք անտեսուի։ անպատառ նախանձորդներու մէկ դաւին զոհուած պէտք է ըլլայ։ Խեղճը այսպէս քէն ընելով հանրութեան, օր աւուր կը լեցուի դառնութեամբ մինչեւ որ ամէնէն չկրմ երկրպագուներն անգամ զզուանք զգան իրմէ ու երես դարձընեն։ Մինչդեռ այսչափ տարապ կասկածներ յղացողը եթէ գտնէ վայրկեան մը ինքնահաւանութիւնը թափթփէր ու իրերը իրենց իսկութեան մէջ տեսնել ուզէր, բնաւ պիտի չը կորսնցնէր իր այժմէութիւնը և յաւէտ պիտի կրնար յարգուիլ ամէն կողմէ իբր ճշմարտապէս հեղինակաւոր անձ՝ իր ասպարէզին մէջ։

Ի կիր առնուլ պարտ է զժամանակն, ըսած է իմաստասէրը, այսինքն պէտք է ժամանակը գործածել գիտնալ։ Մրչափ ոգեալի է ան, որ բնաւ չի գիտեր ժամանակին հետ ընթանալ ու օրուան պահանջներուն հետ հաշտեցնել իր մտածումներն ու զբաղումները։ Ամէն ասպարէզի յատուկ գիտական ճշմարտութիւններ կան որոնք գուցէ ասկէց տարիներ առաջ իրապէս ճշմարտութիւններ էին. բայց այսօր երբ գիտութիւնը դրական փորձերով ու մանրադնին քննութեամբ հաստատեց թէ սխալ հիմի վրայ դրուած էին այս սկզբունքները, մի՞թէ անխելքութիւն չը՞լլար դեռ ասոնց կապուած մնալը։

Հիմա երբ այս տողերը կը գրէի, վարպետ ներկարար մը ներս մտաւ. հմուտ ու յարգելի արհեստագէտ մը որ մասնաւորապէս լիսեռն տարիէ ի վեր պետական գործարաններու մէջ կ՚աշխատի։ Ներկելու հին և նոր դրութիւններուն վրայ խօսք բացուեցաւ։

—Գէտք է հին դրութիւնը մոռնալ այլ եւս, ըսաւ. լիսեռն տարիէ ի վեր ներկարարութիւնը չառ մը բաւերէ անցաւ, որոնց ամէնուն ալ հետեւեցայ խղճմտութեամբ. վերջապէս պիզարին ներկը ելաւ ու հիմնովին փոխեց հին արուեստը. լիսեռն տարի առաջուան վարպետները եթէ իրենց հին գիտցածը չարունակեն, բացարձակապէս անօթի կը մնան. անոնց երեսուն ղրուշով ներկածը հիմա տասը ղրուշով կը ներկէ արհեստաւորը և աղէկ ալ դրամ կը շահի. իսկ ա՞ն որ արհեստը լաւ մը իւրացուցած է ու խելքովը մաքովը անոր նուիրուած՝ ան ա՛լ աւելի կ՚առաջանայ ու կրնայ հարստանալ, որովհետեւ պիզարինը չառ մը տեսակներ ունի, որոնց ընիրը զանազանել և անոնց իրարու հետ ունեցած ներդաշնակութիւնը ճշդել դրաւական մը է թէ՛ ընտիր և թէ ճաշակաւոր ներկ արտադրելու։

Պարզուկ արհեստագէտը որ ճշմարտապէս հեղինակութիւն մը՞ն էր իր ճիւղին մէջ, առանց յաւակնութեան, առանց ո՛և է ինքնահաւանութեան, կը չարունակէր խիստ համեստութեամբ պատասխանել ուղղուած հարցումներուն, ուր ի մէջ այլոց, պատմեց թէ նոր գործի մը պատասխանութեան համար փորձեց վաթսուն տեսակ այլեւայլ գոյներ ներկել չնորհիւ արհեստին հարազտնեալ ոգացած առաջդիմութեան։

Մեր մէջ սակայն դժբախտաբար ընդհանրացած չէ դեռ յաւակնապէս երիտասարդ մնալու գաղափարը, սա ներկարարը որ վաթսունը անցուցած մարդ մը՞ն է, հարիւր հատ երիտասարդ չ՚ո՞ւժեր իր առաջդիմելու ձգտումներուն ու հետախուզող, արդարեւ, քննասէր մաքովը։ Եթէ իր տեղ ինքնահաւան մէկը ըլլար, ապահովապէս ներկարարութեան մասին մեծ հեղինակութիւն մը պիտի դառնէր ինքզինք, քանի որ պետական մեծ գործարան մը պարեւ ըրած էր զինքը վարպետ կարգել. իր այս նպատաւորուած դիրքին մէջ պիտի արհամարհէր արհեստին ամբողջ նորութիւնները, միշտ իր գիտցածին վրայ պիտի յախսրար և օր մը ալ համբաւ պիտի դրուէր իբր արհեստին նորութիւններէն անտեղեակ։ Ասիկա սակայն հակառակը ըրած է, կարեւորութիւն չէ տուած իր անձին, միշտ թերի նկատած է իր գիտցածը և աչքը չորս բացած՝ հետամուտ եղած է արհեստին ամենօրեայ բարեփոխումները իւրացնելու։

Անձնադոյութեան, ինքնահաւանութեան ու յաւակնութեան դարերը անցած են այլեւս, արհեստ ու գիտութիւնը իրենց ամէն հիւղերուն մէջ անվերջ բարեշրջումներ կը կրեն որոնց մասին անտարբեր գտնուողը պարապ տեղը պիտի ողբայ իր անկումին վրայ։ Ինքզինքը հեղինակութիւն կարծելը պարզապէս ախտ մը, բարոյական հիւանդութիւն մը՞ն է որուն մեծամասութիւն անունը կուտան։ Եւ որ մեծամիտը կայ որ յաղողի գիտցածէն քայլ մը առաջ անցնի։ այս տխուէն վարակուողը խոշորացոյց հայելիի մէջէն կը դիտէ ինքզինքը, բնաւ տրբաբերելի կէտ մը չի գտներ իր վրայ։ ընդհակառակը կատարելութեան գագաթնակէտը հասած ըլլալ կը կարծէ, ուրկէ երբ վար նայի, շատ անՆչան, շատ ճղճիմ շատ փոքր կը տեսնէ արհեստակիցներն ու մրցակիցները։ Անոնք ո՞վ պիտի ըլլան, դեռ երէկուան ազա՛ք, ո՞վ կարեւորութիւն կուտայ այդ նորելուկներուն, ի՞նչ գիտեն, ի՞նչ փորձառութիւն ունին։ Այս բացագանչութիւններն են որ ասոնք կը փլցնեն մեծամիտներուն։ Արհամարհուածներէն, կրտսերներէն, նորելուկներէն յանախ այն կարգի ասդանդներ կը ծագին, որոնք մատ խածնել կուտան։ Ու արդէն եթէ ուշերը վարպետը չկրնար գերազանցել, ի՞նչպէս պիտի կրնային առաջնակարգ արուեստներն ու գիտութիւնները։ Ո՞վ որ կը փափաքի ճշմարտապէս հեղինակաւոր ըլլալ իր ասպարէզին մէջ, պէտք չէ արհամարհէ և ո՛չ մէկը։ ընդհակառակը անհրաժեշտ է որ ուշադրութիւն դարձնէ արհեստին նկատմամբ յայտնուած ամէն նոր կարծիքի, եթէ նոյն իսկ անարժէք արհեստակցի մը կողմէ ալ արտայայտուած ըլլայ։ Ճշմարիտ մեծութիւնը փոքրերը չարհամարհելուն մէջ կը կայանայ, ի՞նչ գիտես որ ապագային առաջնակարգ դիրք մը պիտի չդրաւէ ա՞ն, որուն ուշադրութիւնը, մտածումը, գաղափարը, գործելու եղանակը տարբեր է քուկինդէդ։ Միշտ այնպէս ենթադրէ թէ թերի է քու սրվածդ և պէտք ունիս կատարելագործուելու։ Այս գաղափարը եթէ արմատանայ մտքիդ մէջ, մնդուսի նման ամէն ծակէ օգտակար հիւթեր կը ժողվես ու միշտ համեղ մեղր կ՚ուտենաս պատրաստ փեթակիդ մէջ։ Ալ ոչ ոք կրնայ յեսամնաց, լմցած անուանել քեզ, անոր համար որ կ՚օգտուիս ամէն օգտակար նորութենէ ուրանցմով կը պատուաստես արդէն նախապէս ունեցածդ ալ։

Այսպէս յաւիտենական երիտասարդութիւն ապահոված կ՚ըլլաս մտքիդ համար ու միշտ այժմէութիւնդ չես կորսնցներ։

ԿԱՐՃ ՔԱՐՈԶՆԵՐ

ԿԻՆԸ ԵՒ ՀԱՒԱՏՔԸ

Ամէն ազգի ու կրօնի մէջ կինը մարմնացումն է հաւատքի, ան է միակ ուսնդպարը ուսնդութեանց ու նախանձախնդիրը կրօնական սրբութեանց։ Կնոջ հոգեին մէջն է որ հաւատքը աւելի լայն, աւելի ընդարձակ կալուածք մը ունի քան այր մարդուն։ Բազմաստուածեան մթին չրջաններէն սկսեալ մինչեւ մեր օրերը կինը եղած է հաւատալիքներու ջերմագին երկրպագուն ու պահպանակը։ Ան վառ ու անչէջ պահած է ու կը պահէ հաւատքի կայծն ու կրօնի հուրը իր և իրենցներուն հոգիին մէջ։ Չէ՞ մի որ նուիրական հուրը անչէջ պահելու պաշտօնը տրուած էր Վեսեսեան կոյսերուն։

Հաւատացեալ կին մը ա՛ր ազգութեան կամ ա՛ր համայնքին ալ պատկանած ըլլայ, ան, իր առնը օրհնութիւնն է ու չնորհը, վասն զի բոլոր կրօնքներու մէջ ալ բարոյականը նոյնն է։ Եթէ կին մը հաւատացեալ է, բարի է ու պարկեշտ, առաքինի է ու աշխատասէր, վերջապէս համբերող ու համակերպող այն ամէն ընտանեկան զրկանաց ու դժբաղդութեանց, որոնք կրնան իր դէմն ելլալ։ Ուր որ ալ երթաք, ա՛ր երկրի, որ դաւանութեան պատկանող աղօթատեղիները, հան պիտի տեսնէք կինը աւելի բազմաթիւ, աւելի ջերմեռանդ քան այր մարդը։

Հոգեբուսական վիճակ մը կամ զգացումի խառնուածք մը կայ կնոջ մէջ զոր հաւատքը աւելի կը նուիրագործէ իր երկնազդեցիկ ներշնչումներովը։ Հաւատացեալ մօր մը համար իր առնը սրբավայր մը՞ն է, եկեղեցի մը, անոր խորանն է իր սիրտը ու ինքը քահանան։ Անի իր առն-աշխարհին անսասանելի լոյսն է, ուր ծնունդ առնող կեանքերու ու մաքերու մթին հորիզոնները լուսաւորելու սրբազան պաշտօնը ունի, վերջապէս հաւատքի կինը իր տան սիրոյ արեւն է, որուն կենսատու ճառագայթներուն տակ կ՚ուռճին, կ՚ուռճանան բանական ծաղիկներն իր կեանքին։

Ո՜հ, յիշեցէք, ձեր մաքին առաջքը բերեցէք ձեր բարեպաշտ մայրիկը, կամ քոյրերը, ըլլան անոնք ողջ կամ մեռած. ի՞նչ վեհ դեր չեն կատարած, ի՞նչ հոգեկան սուրբ զգացումներ չեն ազդած ձեր սրտին։ Անոնք են որ առնները նուիրական տաճարի վերածած ու հոն ծունկի եկած որբուհիներու աչքերով ազօթած են ասելով իրենց ամուսնոյն, իրենց սիրելեաց կեանքի յաջողութեանց և կամ հիւանդ զաւկի մը անարին վերա։ Դիտէ՞ք թէ՝ ո՞րբ կը քարքշի, ո՞րբ կը քայքայուի առն մը, թէ ո՞րբ (իրապէս կ՚ողբանայ ամուսին մը ու կ՚ամայանայ անոր սիրտը, ա՜հ, այն ատեն միայն ուսկից յանկարծ կը պակսի հաւատքի կինը, ճշմարիտ մայրը, կը մահանայ ժրաջուրթ տիպար առնակինը։ Մօր մը հոգեմտանջ ազօթքին ու տաք արցունքին յուշքը, բարի ու ազնիւ զաւկի մը օրէն ու մաքէն չեն կրնար ջնջել ոչ տարիքն ու դիրքը և ոչ ալ կեանքին տխուր կամ զուարթ երեւոյթները, նոյն իսկ անոր մահուանէն վերջ։ «Անառասուած մը պիտի ըլլայի, կ՚ըսէ Ամերիկայի նշանաւոր դիւանագէտ մը, եթէ չունէի բան մը. անի ինչատակն է այն ժամուն ուր հանգուցեալ մայրիկս ամէն օր կը բռներ փոքրիկ ձեռքս ու ծունկի վրայ դնել կուտար ինծի «Հայր մեր, որ երկինքս ես»։ Ս. Օգստինոսի մօրը, Մանիքայի, ջերմագին ազօթքներն ու արցունքներն էին որ զայն դարձուցին իր մոլորեալ ու անուղղայ ընթացքէն դէպի առաքինութիւն և ասասուածպաշտութիւն, որ յետոյ եղաւ Արեւմտեան Եկեղեցւոյ ճշմարտասէր հայրերէն մէկը։

Կինը, հաւատքի ու բարոյական զգացումի ուիպար կինը, մեծ դեր ունեցած է ընտանեկան կեանքի բարեշրջումներու և մաքերու զարգացման ու հոգիներու բարձրացման գործին մէջ։ Կարդացէք կրօնաբեր տիպար մայրերու կեանքն ու նկարագիրը, կարդացէք Ս. Գիրքին մէջ, հան այդ կեանքերու մէջ պիտի տեսնէք կնոջ, ազնիւ կնոջ իսկատիպ պատկերն ու վեհ հոգին, զօրաւոր հաւատքն ու կամքը որ գերազանցած է նոյն իսկ այր մարդուն մաքի ու բազուկի ուժը։ Եթէ կինը ֆիզիքապէս փոփուկ ու տկար արարած մը նկատուած է, բայց ան ա՞րքան ուժեղ, որքան ազդեցիկ եղած է իր կրօնական ազնիւ զգացումներով, և մաքին չնորհալի ձիրքերովը։ Կնոջ մէջ զգացումը՝ հաւատքն ու կրօնքն իսկ է, ան ամէն դարու, ամէն ժամանակի հոգեկան ազդակը եղած է և պիտի ըլլայ։ Ի՞նչ անձնուրաց զգացումն ու սէր որ կը տիպէր Կարեդոնացի կինը որ իր գեղեցիկ մազերէն պարաններ հիւսէ իր կնոջական պատիւը պաշտպանելու համար։ Մի՞թէ միւնոյն կին տարածը չէ՞ որ գթութեան բոյրեր անուան տակ ցոյց կուտայ ամէնէն մեծ մարդասիրութիւնը ու դերմարդկային անձնուիրութիւնը։

Կնոջ մէջ, մանաւանդ ամուսնացած կնոջ մէջ, հաւատքը զօրաւոր է իր սիրոյն չափ։ Քրիստոս իր աշխարհի կեանց այս ընթացքին մէջ պատահեցաւ քանի մը կիներու, որոնց անահման հաւատքին պատմութիւնը կ՚ընէ մեզ Աւետարանը։ Տեառնտեղ կինը, Փիլիպեցի հեթանոս կինը և մեծ մեղաւորուհին։ Առաջինը իր հաւատքին ուժովը կը մատնայ կը հպի Յիսուսին ոչ միայն քաղաքին այլ և անոր սրբոյն, երկրորդը՝ կը խօսի այնպիսի յանդիչ շնչաւոր մը, որ մարդկան սրտէ մը միայն կրնայ բղխել և որ իր հատարաւ հաւատքին ապացոյցն էր։ Երբ Յիսուս ըսաւ ան վերջինին թէ՝ ապոյոյ հոյը չուներուն չարուր, Փիլիպեցի կինը սակայն ընդունեց ոտ անարգանքը բառը ու ըսաւ, «Ո՞վ տէր չէ՞ մի որ չուներն ալ իրենց տիրոջ տեղանէն ինկած փչրանքներովը կը կերակրուին»։ Իսկ երրորդ կինն էր այն նշանաւոր Մագդաղենացին որ թէեւ իր դեղեցիկ ու երկայն մազերուն ցանցին մէջ շատերը բռնած էր. բայց եկաւ Յիսուսի ոտքերուն առջեւ՝ կարեց, թափեց իր մազերով լեցուն օրորին հետ ամենաթանկագին նարդոսի իւղով չիշը, ու օխաւ իր զղջման ատք արցունքներով թրջել Անոր ոտքը ու իր այն մեղանչումի առիթ ասաղ դեղեցիկ մազերովն ալ օրրել զայն։ Այսպիսի հաւատքի կիներէն չատեր հետեւեցան Քրիստոսի մինչեւ Անոր կատարմանը ու նոյն իսկ յետ յարութեան զԱյն առաջին անգամ տեսնելու երջանկութիւնն ու բաղդն ալ անոնք ունեցան։ Քրիստոնէութեան ու հաւատոյ ծաւալման գործին մէջ, ոչ նուազ բաժին ունեցած են կիներն ալ. մենք քրիստոնէութեան առաջին ու երկրորդ դարերուն մէջ կը հանդիպինք նաեւ այնպիսի կիներու, որոնք ծանօթ են մեզ իրենց կրօնական զգացումներով։

Իր կնոջական կոչման, իր մայրական վեհ պարտականութեանց գիտակցութիւնը ունեցող մայրերու՝ չատ բան կը պարտի քրիստոնէութիւնը։ Կեանքս մէջ մէկ դամբանական մը խօսելու դժբաղդութիւնը ունեցած եմ մեռած Տիկնոջ մը բացուած գերեզմանին ու ծաղիկներով ծածկուած դագաղին վրայ որ դեռ հողով չէր գոցուած։

Չեմ կարծեր որ ասկէ վերջն ալ պիտի կրնամ խօսիլ այդպիսի դամբանական մը։ Իրաւ է որ պաշտօնս բերմամբ չատ դագաղներու վրայ խօսելու կամ գանուելու տխուր տիրը կ՚ունենամ, բայց վերը լիչած առաքինի կնոջ ու բանին լայն առումովը բարի մօր մը մահն ու դագաղը դեռ կը խօսի հոգիիս մէջ, ու անոր վերլիշումն իսկ ցուրտ սարսուռով մը կը ցնցէ ամբողջ էութիւնս։

Գալոյ հարուստ արուարձանի մը հարուստ գերդաստանին կը վերաբերէր ան, ինքը ոսկոյն ոչ միայն ոսկիով ու ադամանդներով կին հարուստ մը՞ն էր, այլ ունէր միանդամայն ոսկի սիրտ մը ու ադամանդէ բարի զգացումներ։ Իր մահը ամէն սիրտ յուզեց, իր կորուստին վրայ ամէն աչքեր լացին։ Կրնամ ըսել որ չատ մը ողջ ու հարուստ տիկիններ, զգացմամբ մեռած ու հոգիով աղքատ, նախանձեցան անոր դագաղին չուրջը տեղի ունեցած մեծաանդէ ցոյցերուն, բայց ճշմարիտ ու անկեղծ հաւատքի կինն էր զոր հատարակութիւնը կ՚ողբար, ազնիւ ու մարդասէր զգացման տէր մայրն էր զոր կը փառաւորէր անոր մահուանէն վերջը։ Անոր պատուական ամուսնոյն, անոր որբ ձաղուկներուն, իր սիրելի քոյրերուն ու եղբայրներուն որոմորմամբ կսկիծներուն ու արցունքներուն խառնելին իրենց կսկիծն ու արցունքը ա՛չ միայն բոլոր զինքը մօտէն ճանչցողներ այլ և այն որբերն ու անանիները որոնց գիտցած էր ըլլալ ճշմարիտ ու գթոտ մայր մը ու մարդասէր բարերար մը։ Վստահ եմ որ այն առաքինազարդ տիկնոջ մահը լաւագոյն դասն ալ եղաւ հայ տիկիններու չատերուն լաւագոյն ու ազնիւ բարոյական կեանք մը ապրելուն, կեանք մը՝ որ կեանքը կ՚ըլլայ կեանքերու ու մարմնացումը հաւատքի ու գթութեան երկնային հոգիին, որուն որքան պէտք ունի մեր Հայ Եկեղեցին։

Մեր բարոյական կեանքը չպիտի ուրուի ու խանգարուի, ցորքան ապրին մեր մէջ կինն ու հաւատքը, ցորքան կրօնի ու գթութեան զգացումները բարեխիստ մօր մը սիրտը իր ուսին մէջ ու իր ուսնէն դուրս։

ՆԵՐՍԷՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԳԱՍԻՄԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի այս հոգեշունչ մատեանը որուն ամբողջութիւնը գրաբար ընթերցէն հասկնալի ու մաքուր աշխարհաբարի մը թարգմանած է Գասիմ, Մեծ Պարքի առիթ։ կը յանձնարարուի ամէն Հայ քրիստոնէի որ գիտէ վայելք զգալ հոգեկան հաճոյքներով։ կը ծախսուի Մանգուսմի Խմբագրատունը մէկ արծաթ մէկեա գինով, գտաւոնեբ փոխի ծախք չի պահանջուիր. արտասահմանի համար 4.50 ֆր.։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԱՆՀԱՇՏԵԼԻՈՒԹԻՒՆԸ.—Թան հետաքրքիր կը գրէ.— «Անգամ մը ևս Գերմանիա ամէն բան ատրակոյսի մէջ կը ձգէ դարձեալ պնդելով որ Քաղաքիանքա Նաւահանգիստը զուիցերիայի սպաներու յանձնուի, և այդ սպաներէն մէկն ալ մասնաւոր պաշտօն ունենայ հսկողութիւն ընելու ֆրանսական սահմանաւորութեան վրայ։ Հարկ է անմիջապէս ցոյց տալ թէ ինչո՞ւ համար Գերմանիա —եթէ պնդէ այս պահանջումին վրայ— պատասխանատու և միակ պատասխանատու պիտի ըլլայ համաձայնութեան մը գալու անյաջողութեան։ Ֆրանսա և Սպանիա, հսկողութեան սկզբունքը ընդունելով, չատ մեծ զոհողութեան մը հաւանած եղան։ Արդարեւ հսկողութիւնը անօգուտ նաւատաւորութիւն մը՞ն է, և եթէ ընդունուեցաւ, պատճառը ա՛յն է որ Գերմանիա ցոյց տուաւ թէ քննիչի կամ հսկողի հատատաւորութիւնը փոխարինութիւն մը պիտի ըլլայ իր (Գերմանիոյ) կողմէ ըլլալիք զիջումի մը։

«Բայց եթէ այսօր Գերմանիա ընդունիչ կամ հսկողի պարտականութիւնը միաքը դրած է Ֆրանսայի և Սպանիոյ յանձնուած պաշտօնին հետը անցնիլ, երկուքի փոխանորդութեան տեղ երեքի փոխանորդութիւն մը հաստատել, նաւահանգիստները երեք տարբեր Տէրութեանց միջեւ բաժնել, ուրեմն ուզեցողդ է բոլորովին քննութեան տակ առնել քննիչի մէթոտները։ Որովհետեւ ա՛չ Ֆրանսա և ոչ Սպանիա պիտի չընդունին այսպիսի հսկողութիւն մը։ Իրենց հաւանութեան պայմանը ա՛յն էր միայն որ փոխանորդութիւնը իրենց միայն պիտի տրուէր։ Հիմակ ուզղակի երրորդ մը՞ն ալ մէջ կը նետուի, և եթէ պնդէն, Սպանիա և Ֆրանսա պարզապէս պիտի մերժեն խօսակցութիւնը շարունակել։»

∴ Բեռերպուրգէ կը ծանուցուի թէ հոն բնաւ տարակոյս չկայ որ Ալժեզիրասի մէջ գահացուցիչ կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ, միակ սա՛ բացարձակ պատճառաւ որ Մեծին Բրիտանիոյ և Ռուսիոյ բանելիք դիրքը չատ լաւ գիտէ Գերմանիա։ Այս վերջինը միշտ սա՛ համոզումը ունէր թէ անգամ մը որ Փոլովը գումարուի, Ռուսիա և Անգլիա՝ բաց դրան քաղաքականութեան համար՝ պիտի գանէին ա՛յնպիսի բանաձեւեր, որոնք վերջ ի վերջոյ համաձայնէին գերմանական տեսակէտին Պանքարի և տարիկնութեան խնդրոյն մէջ։ Բայց Գերմանիա տեսաւ որ ա՛չ Անգլիա և ոչ Ռուսիա երբեք իրենց ընթացքը պիտի չփոխեն այժ տալու համար Պիւլովի առաջարկութիւններուն։

Ռուսիա բնաւ կարեւոր չահեր չունի Մարոքի մէջ, և պաշտօնապէս պէտք ալ չունի Ֆրանսայի չահերը բարձրբանել հոն ինչպէս կ՚ընեն Սպանիա և Անգլիա։ Ռուսիոյ միակ շարժառիթն է անկեղծ բաղձանք մը մէկ կողմէն նպաստելու իր դինակցին բարօրութեան, և միւս կողմէ ազդեցութեան նժարին պահպանման, ինչ որ այնքարի խաղաղութեան ալ պահպանումն է։ Այս կրկին նպատակաւ Ռուսիա ամէն ճիգ թափեց ա՛չ միայն Ալժեզիրասի՝ այլ նաեւ Պերլինի մէջ, ուր յայտնապէս հասկցուց գերման կառավարութեան թէ ժողովին գումարման պատասխանատու եղող Տէրութիւնը (Գերմանիա) պէտք է քանի մը բանաւոր զիջումներ ընէ, որպէս զի այդ ժողովը բարտրակ ձախողուած մը չըլլայ վերջ ի վերջոյ։ Ասկէց զատ, բացարեց թէ իր տեսութեամբ Ֆրանսա սպասուածէն չատ աւելի առաջ գնաց իր զիջումներուն մէջ, և թէ երբ Գերմանիա պնդէ ա՛նպիսի առաջարկութիւններու վրայ, զոր ֆրանսական սահմանադրութեան չի կրնար ընդունիլ, անխուսափելի կերպով պիտի խանգարէ ժողովը, զոր նոյն ինքն Գերմանիա գումարած էր։

Բոլոր այս նկատումները և ուրիշներ, կայսեր կառավարութեան ազիւ դրուեցան չատ բարեկամական կերպով, բայց ա՛նպիսի բառերով, որոնք բնաւ

տարակոյս չեն ձգեր Ռուսիոյ հասատ դիմաւորութեան վրայ։

Այսպէս ուստ դիւանագիտութիւնը կարելին ըրած ըլլալով Գերլինի մէջ, իր գործունութիւնը շարունակեց Ալժեզիրասի մէջ, իր ամբողջ ծանրութիւնը նետելով Ֆրանսայի կողմը, և իր պատուիրակին հրահանգ տալով առաջարկել բանաձեւ մը՝ որ կարենայ համաձայնեցնել տարբերութիւնները տարբեր տեսութիւններ ոստիկանութեան մասին, և որ խարիսխ մը ծառայէ մնայուն համաձայնութեան մը իրենց միջեւ։ Այսպէս, ժողովին գումարումէն ի վեր Ֆրանսայի հանդէպ Ռուսիոյ մնկեղծութիւնը երբէք չդադրեցաւ, այսու հանդերձ՝ Գերմանիոյ հանդէպ իր բարեկամութիւնը ոչ է փոփոխութիւն չէ կրած։

Տէյլի Թելեկրաֆի Բեթերսպուրգի թղթակիցը կը յայտարարէ թէ Ռուսիոյ այս անկեղծութեան նպատակը Ֆրանսայի մէջ նոր փոխառութիւն մը կընելու համար չէ, այլ կը փափաքի խաղաղութիւնը պահպանել եւրոպական Տէրութեանց միջեւ։ Եթէ տակաւն Ռուսիա տեսնէ որ գործերը պիտի ուրուն Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ, իր տարջակցութիւնը բացարձակապէս Ֆրանսայի կողմն է։

∴ Ալժեզիրասէ հեռեւեալը կը հեռագրուի.— Ժողովին վերջաւորութիւնը «այո» կամ «ոչ» խնդիրէ մը մասին կախում ունի։ Իւրաքանչիւրը կը պնդէ իր դիրքերուն վրայ, և Պերլինէ կամ Բարիզէ հեռագիր մը պիտի լուսէ կացութիւնը։ Մինչեւ այս չորքի (այսօր) այս հեռագիրը պիտի հասնի, և վարագոյրը պիտի իյնայ Ալժեզիրասի Տռամին վրայ։ Ֆրանսա տեղի պիտի չտայ, սար տարակոյս չկայ, բայց եթէ Գերմանիա պնդէ, արդիւնքը յայտնի է ամենուն։

∴ Գերմանի թերթերը այս օրերս դարձեալ յոռետես են։ Նորտսայդէ Ալկեմայնեռ Զայթուն կ'ըսէ թէ ամսկերը դարձեալ կը կուտակուին Ժողովին վրայ։

«1910ի ԱՐՇԱՒԱՆԸԸ».— Անգլիոյ և Գերմանիոյ հանրային կարծիքը երկուստեք ամենէն աւելի գրգռող բանը եղած է զիրար վատահութեան յօդուածագրութիւնը։ Անգլիական թերթերու խմբագրականները ամենէն աւելի զայրացկոտ չէրեսով կը խօսին գերման գրագէտներուն վիպասան հրատարակութեանց վրայ, որոնք երկարաշունչ և գունագեղ նկարագրութիւններով Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ ապագայ պատերազմի վրայ կը խօսին։ Միշտ յառաջ կը նետեն սա՝ գաղափարը թէ գերման ժողովուրդը Անգլիոյ դէմ պատերազմի մը հեռապատկերին վրայ խնդութիւն կը յայտնէ, քանի որ իրեն առիթ կը դրուին այսպիսի հրատարակութիւններ, որոնք արդէ արդէն կը սատուին։ Տէյլի Մէյլ անգլիական կարեւոր թերթը պաշտօն ստուած էր Լը Քէօ անուն աղմկարար վիպասանին՝ վէպ մը գրել «1910ի Արշաւանքը» տիտղոսով, որ հիմա հրատարակուեցաւ։

Տէյլի Նիւզի նախորդ խմբագրապետը, որ երեսփոխան է, վարչապետ Պէնրիմէնի հարցապնդում ուղղելով հարցուց թէ այդ վէպին ուէքլամը տեսած է, և այս առթիւ կառավարութենէն խնդրեց որ իր կարծիքը յայտնէ խաղաղութիւնը վտանգող այսպիսի հրատարակութեանց մասին։

Վարչապետ Պէնրիմէն պատասխանեց.— Խիստ զարմացայ քանի մը թերթերու մէջ այս հրատարակութիւնը տեսնելուս վրայ, նոյն իսկ այնպէս որ թերթերու մէջ՝ որոնց գոյութիւնը քանի մը տարի առաջ պարծանքով կը դիտէիք։ Չեմ գիտեր թէ կառավարութիւնը ի՞նչ քայլեր կրնայ առնել այսպիսի հրատարակութեանց դէմ։ Վախնամ թէ կառավարութիւնը բան մը չի կրնար ընել, բայց կարծեմ թէ լուսաւոր բանը ըրած կ'ըլլանք այսպիսի հրատարակութիւնները ողջամիտ մարդոց դատատանին յանձնելով. վստահ եմ թէ բրիտանական ժողովուրդին ճաշակը կը բաւէ դատապարտելու համար այդպիսի գործերը։ (Ռուն Ֆայեր)։

Բոլոր հայրենասէր անգլիական թերթերուն մէջ կ'երեւի այդ գրքին գնահատականը Անգլիոյ մէկ խոշոր քարտէզովը, և յեսոյ կը յաջորդեն ծաւալ և ցամաքի վրայ բազմաթիւ ճակատամարտներու նկարագրութիւններ, որոնք կը յանգին սա՝ եզրակացութեան թէ անգլիական զօրութիւնը կը պարտուի և Լոնտոն աւարի կը տրուի Գերմանացիներէն։ Ռէյնոլտսն այժ կուսայ մատչել Լորտ Ռոպերթսի հեռեւեալ յանձնարարութիւնը.— «Ազէաքը որ կրնայ պատահիլ, եթէ մենք մնանք տակաւին մեր արդի կացութեան և թերակատար պատրաստութեան մէջ, կորովի չէշերով և ճշմարտութեամբ պարզուած է Լը Քէօի նոր գրքին մէջ, որուն բնթերցումը կը յանձնարարեմ իւրաքանչիւրին, որ Բրիտանական Գեւաութեան բարօրութեան սիրով ոգեւորուած է։»

Թայմզ ի մէջ այլոց յիշեալ Ռէյնոլտսը հրատարակած է ճակատամարտի քարտէզովը։ Մարէյալ Ռոպերթս այս չորսմանն գլուխը անցած է, որովհետեւ ոգի ի բուն կ'ուզուսի զինուորական-նութիւնը տարածել Անգլիոյ մէջ, և ամէն առթիւ Գերմանիոյ դէմ պատերազմի մը ուրուականը մէջտեղ կը նետէ։

Լոնտոնի մէջ խորունկ տպաւորութիւն առաջ բերած է Գերման կայսեր հրամանաւ Քուռիէր դրկուած ազատարար գունդը, բան մը՝ որ հակագերման խմբակներուն հաճոյ չէ եղած։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՑՍԵՐ ՆՈՐ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ.— Վիլհէլմհավէնի մէջ գերման կայսրը նորահաւաք գերման ծովային զինուորներուն առջեւ բանախօսութիւն մը ընելով, ըսաւ ի մէջ այլոց.—

«Դուք տեսա կը մանէք ապագային մը մէջ որ իր վտանգները ունի, և հեռեւաբար բախտի բոլոր հարուածներուն համար պէտք է կրթնակի ուժով պատրաստուիք, հաւատարիմ գտնուելով ձեր պատուոյ երդմանն, և վստահութիւն ունենալով Աստուծոյ վրայ։ Գիտեմ որ հիմա ձեր ներսիդիէն պիտի ըսէք.— «Մենք հաւատկաւ երիտասարդներ ենք և գիտենք ընելիքնիս։» Այսպիսի անձնավստահութիւն մը լաւ է, բայց պէտք է զուգորդուի Աստուծոյ երկիւղին և ճշմարիտ կրօնասիրութեան, պարտուց հաւատարմութեան և ձեր կոչման սիրոյն հետ։ Բայց Աստուծոյ երկիւղը և կրօնասիրութիւնը դժբախտաբար պէտք եղածին չափ տարածուած չէ։ Մի՞թէ երիտասարդ բերէ՛ք գերման ժողովուրդին պատմութիւնը, տերտեղ՛ք ձեր գերման նախահայրերուն քաջութիւնները, բայց ո՛չ նուազ սովրեցէ՛ք նաև թէ ծանր ճգնաժամերէ կըրնայ անցնիլ մեր հայրենիքը։

«Հարիւր տարիներ անցած են մեր ժողովուրդին համար ամենէն տխուր դժբախտութենէ մը ի վեր։ 1806ի եէնայի ճակատամարտին կ'ակնարկեմ։ Ամենքդ ալ գիտէք այս ճակատամարտին պատմութիւնը և այն մեծ դժբախտութիւնը՝ զոր նոյն կռիւը բերաւ ամբողջ գերման ժողովուրդին վրայ։ Այդ պատմութենէն սովրեցէ՛ք թէ Աստուծոյ վրայ ճշմարիտ վստահութիւնը միայն պաշտպանութեան վահան մըն է դրժբախտութեան մէջ, և թէ դժբախտութիւնը կուգայ երբ ճշմարիտ կրօնասիրութիւնը կը պակսի, և երբ մարդ չի ճանչնար Աստուծոյ երկիւղը։ Հեռեւաբար ամուր մնացէք ձեր Աստուծոյն վրայ։ Եթէ Աստուած մեզի հետ է, եթէ ճշմարիտ սիրով և ճշմարիտ վստահութեամբ անոր տեւեռնենք մեր աչքերը, այն ատեն կրնանք վստահ ըլլալ ապագային վրայ, և անհրաժեշտ նայիլ անոր բոլոր պատահարներուն, և կրնայ ամբողջ աշխարհ մեզի դէմ ճակատիլ։»

ՍՊԱՆԻՈՅ ԱՊԱԳԱՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ. ՏԱՐԻՆ 18,000 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ.— Սպանական կառավարութիւնը Մերակոյին և Երեսփ. ժողովին ներկայացուց Ալֆոնսօ թագաւորին և էնա իշխանուհին ամուսնական պայմանագրին Օրինագիծը, որ ապագայ թագուհիին կ'տպահովէ 18,000 անգլ. ոսկի տարեթոշակ։ Ցանցնաժողով մը ընտրուեցաւ Օրինագծին վրայ տեղեկագիր մը ներկայացնելու։

Իմբէրիալ կ'ըսէ թէ սպանիացի ժողովուրդը գոհ է Ն. Վեհափառութեան ընտրութենէն, որովհետեւ Էնա իշխանուհին ունի բոլոր ա՛յն բարեմասնութիւնները՝ որոնք թագաւորը երջանիկ պիտի ընեն։

Ահա պատճէնը ա՛յն Օրինագծին, զոր ելմտական նախարարը կարդաց Քորթէսին առջեւ՝ Սպանիոյ ապագայ թագուհիին տարեթոշակին նկատմամբ։

«1876 Յունիս 26ի օրէնքին երկրորդ յօդուածին համաձայն, երբ թագաւորը ամուսնութիւն կնքէ, նոր օրէնքով մը պէտք է հաստատել տարեթոշակը, ինչպէս նաև անոր ունելիք գումարը երբ առանձին մնայ։

«Ըստ այսմ ստորագրող նախարարը Արքայական Հաւանութեամբ, և Նախարարաց խորհուրդին համաձայնութեամբ, պատիւ ունի Խորհրդարանին ներկայացնելու հետեւեալ Օրինագիծը.—

Յօդ. 1.— Իշխանուհի Վիքթորիա Էօժէնիա, թագաւորին հետ իր ամուսնութեան արարողութեան օրէն սկսեալ, և ամբողջ իր ամուսնացեալ կեանքին մէջացին, իրեւ Սպանիոյ թագուհի իր արամադրութեան տակ պիտի ունենա) 450,000 բէզէթա (18,000 անգլ. ոսկի տարեթոշակ մը։ Այս նպատակաւ նոյնքան գումար մը պիտի զետեղուի 1906ի Ելմտաղոյցին մէջ, և իւրաքանչիւր յաջորդ Ելմտաղոյցի մէջ։

Յօդ. 2.— Թագաւորին հետ ամուսնութեան կատարումէն վերջ, երբ Վիքթորիա իշխանուհին իսոր ծերութեան հասնի, պետական ընդհանուր ելմտացոյցին պիտի տասնայ 250,000 բէզէթա, (10,000 անգլ. ոսկի տարեթոշակ։)

Վարչապետ Մորէ եւս խորհրդարանին մէջ հեռեւեալ կերպով ծանոյց յանձնիկայ արքայական ամուսնութիւնը։

Պետական Կազմական Օրէնքոց 56 յօդուածին համաձայն Թագաւորը հրամայեց մեզի Խորհրդարանին ծանուցանել իր յառաջիկայ ամուսնութիւնը Պրէնպերկի Վիքթորիա Էօժէնիա իշխանուհիին հետ։ Այսքան հաճելի հրամանի մը հնազանդելով, կառավարութիւնը վստահ է թէ Խորհրդարանը՝ որ միշտ անձնուէր է Գահուն և հաւատարիմ իր Թագաւորին, վեհապատիւ հետ պիտի յուսայ որ ամուսնութիւնը չնորհարեր ըլլայ Արքայական Սերունդին, հանրային խաղաղութեան պահպանման, և հայրենիքին մեծութեան, բաղձանքներ՝ որոնցմով ինքզինքը երջանիկ կը զգայն։ Վեհափառութիւնը, որովհետեւ իր սրտին յօժարութիւններուն հետեւելով հանդերձ, Թագաւորը ոչքէ չի վրիպեցներ իր պարտաւորութիւնները հանդէպ Սպանիոյ, որուն ճակատագիրը յանձնուած է իր հոգածութեան։»

Այս վարեցագիրը, զոր ստորագրած են Դանիիին բոլոր անդամները, կարդացուելէ վերջ յանձնուեցաւ Մերակոյանին և Երեսփ. ժողովին նախագահներուն։

Ալֆոնսօ Թագաւոր Սան Սեբաստիէնէ մեկնած ատեն երկար հեռագիր մը գրկեց Էնա իշխանուհիին։ Թագաւորը Զաթիկը Մարիա անդրնելէ վերջ Ուայթ կղզին պիտի երթայ այցելելու իր նշանածին։ Իշխանուհին իր ամուսնութենէն քանի մը տարի միայն Սպանիա պիտի դառնայ։ Նոյն Բրատա պիտի ընակի՝ պետական չքեղութեամբ Սպանիոյ մայրաքաղաքը մանելէ առաջ։

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՑՍԵՐԸ ԶՐԱՀ ՀԱԳԱՍ.— Վիլհէլմ Բ. իր պալատին մէջ ընդունելով հինգ քանդակագործներ, որոնք Օրանժի հինգ իշխաններուն արձանի կաղապարները բերած էին, երկարօրէն խօսեցաւ Միջին Դարու զրահապատ մարդոց վրայ։ Կայսրը ժամ ու կէս բանախօսեց միջնադարեան ասպետներուն զրահին ծագման, զարգացման և ատիճանական անկման վրայ։ Ըստ թէ Օրանժի իշխաններուն ժամանակը զրահի գործածութեան գործը ամենէն աւելի հետաքրքրական էր, որովհետեւ կարելի է նկարագրել թէ զրահը ի՞նչպէս ատիճանաբար տեղի տուաւ արդի ռազմական հագուստին առջեւ։ Ն. Վեհափառութիւն աւելացուց թէ ինքը ալ ժամանակ մը փորձեց զրահ հագնիլ տեսնելու համար թէ այժմեան մարդիկ ի՞նչպէս կրնան շարժիլ և քալել անոր մէջ։ Տեսաւ որ տխուր է ենթադրելը թէ Միջին Դարու մարդիկ ներկայ սերունդին մարդերէն աւելի հզօր կազմուածք ունին։ Հակառակը ճշմարիտ է։

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆԻ ՀԵԳԱՐԱՆԸ ԲԱՐԵԿԱՐԴԵԼՈՒ ՇԱՐԺՈՒՄԸ.— Նիւ Եորքի մէջ կազմուած ընկերութիւնը, որուն նպատակն է անգլիերէն լեզուին հեգարանը բարեկարգել, իր պաշտօնական սկսաւ։ Քարնէգիի խօսք տուած է տարեկան 3000 անգլ. ոսկի տալ պայմանաւ որ քսան հանրածանօթ գրողներ խոստանան հրատարակութիւններ ընել բարեկարգուած հեգարանով։ Այս պայմանը արդէն կատարուած է։ Քարնէգիի կը պնդէ թէ անգլիական հեգարանին դժուարութիւններուն բարձումը արագ արագ տիեզերական պիտի ընէ լեզուն։

ԱՊԱԺԱՄԱՆ ԹԱՂՄԱՆ ՎՏԱՆԳ.— Իտալական քաղաքի մը մէջ աղջիկ մը՝ երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջ՝ մեռաւ, ինչպէս ցոյց կուտային բոլոր երեւոյթները։ Բժիշկը վկայեց իրողութեան և պատրաստութիւններ տեսնելուն անոր յուղարկաւորութեան համար։ Երբ դագաղ կը դրուէր, սակայն, կենդանութեան նշաններ տեսնուեցան, և հիմա ապաքինման ճամբուն մէջ է։

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԼՈՆԻ ՄԷՋ.— Քան տարեկան խարտիշներ օրիորդ մը Թուլոնի Նաւահանգստին փոքր սպաներէն մէկուն հետ կարգուելէն քիչ վերջ բաժնուեցաւ, ամուսնական ծրագիրը իր ճաշակին անախորժ գտնելով։ Ֆրանսայի նոյն նաւահանգստէն եկած տեղեկութեանց նայելով, տեղական իշխանութիւնք բանի մը կասկածի երթալով, սկսան փնտռել դեռատի կինը, որովհետեւ Թուլոնի մէջ այն կարծիքը կայ թէ գեղեցիկ տեսը միշտ մատ ունեցած է նաւահանգստին ռազմագիտական գաղտնիքներուն վաճառման մէջ։ Հակցուած է որ այդ գեղջի տարածը տեսա յարաբերութիւններու մէջ էր կարգ մը նաւային սպաներու հետ։ Ասանք նոյն հրապուրիչ էգին վրայ սար ակնարկ մը պահելով միշտ, կռահած էին որ քանի մը շաբաթ Թուլոն կեցող Իտալացի մը յանախ կ'այցելէր անոր բնակարանը, և իրենց քննութիւնը աւելի առաջ տանելով, տեսնեցին թէ Իտալացին յարաբերութեան մէջ էր ամերիկացի տուրիստատի մը մը հետ, որ ուրիշի մը (այն ալ իտալացի) ազգութեամբ (որով երեք հոգի) կը պտրտուէր նոյն նկարչագեղ ծովեզերքին տեսարաններուն մէկ ալ-պումը։ Քանի մը օր առաջ մանկամարդկին Մօնբէլիէ դնաց։ Ցետոյ վերադարձաւ Թուլոն, բայց չաբաթ իրիկուն Մոնբէլիէէն հեռագիր մը ստացաւ ծանուցանող թէ զատակը ծանր հիւանդ է, և անմիջապէս մեկնելու համար պատրաստութիւններ տեսած միջոցին՝ ոստիկանութենէն ձերբակալուեցաւ իր տան մէջ, ուր կը գտնուէին երկու Իտալացիները, ամերիկացի արուեստագէտը և Ֆրանսայի ծովային զինուոր մը, որ նաւահանգիստին մէջ պաշտօն ունի։ Ամբողջը ձերբակալուեցան։ Ցետ քննութեան վար դրուեցան միայն կինը և նաւաղը։ Գտնուեցան Թուղթեր, հնոյ կողմէ նաւային գրուած։ Այս Թուղթերէն մին կ'առաջակէր զինուորին 20,000 ֆրանս։ եթէ ինչ ինչ Թուղթեր տար իրեն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Մարտ 3 Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Հերմակ Առաջին օրան	41-41½	ֆր.
» երկրորդ »	40-40½	»
Մանչուրիա »	36-38	»
Զավտարլը »	34-35	»
Սերբ առաջին, օրան	41-41½	ֆր.
» մինչեւ տեսակ	39-40½	»

Այսօր ժամանեց 13 վագոն ցորեն Ն. Նատալ։

ԱԼԻՒՐ

Ցեղական ալիւր Ա. պարզ	75	կգ.
» » Բ. »	71-72	»

Օրան 19-19½ ֆրանս։

ԳԱՐԻ

Գէօռաէնէ 14-14¼ զլ. գրուշ

Մէրսին և Բուժիլի 13-13¼ զլ. գրուշ։

ՔՐՈՆԻԿ

85 ՏՆԻՈՐ ԿՐՕՆԱՓՈԽ.— Կէյվէ Միջագիւղէն կը գրեն մեզի.— Կէյվէ Միջագիւղի մէջ, բերնէ բերան սարսափելի չլուսի է որ կը չրջի ներկայիս։ Խաչագողութեան առթիւ դառն ապաստրոֆներէն ետք, հիմակ ալ բանական կերպով տեղացի հայ ընտանիքներ իրենց եկեղեցիէն պաղելով նոյնիսկ անկէ բաժնելու միտում ցոյց կուտան, արդարացի և հանրօգուտ եկեղեցական խնդրանքներու մերժման և դժգոհանքի ցաւառանց արտայայտման պատճառաւ։ Իրաւ որ չա՞ս սրտայոյզ երեւոյթ մըն է խնդալը, որուն շարժառիթն՝ մեր Ս. Առաջնորդը, հակառակ գարիրարքարանէն աւելի չտալու տեղեակ ըլլալուն՝ չուզէր լուծել խնդիրը։ Ինչ որ ալ ըլլայ պատճառը, ներկայիս մէջ իրականութիւնը սա՛ է թէ ընտանիքներ դաւանափոխական միտումներ ցոյց կուտան, որուն առաջքը առնելու բարոյական պարտքը կը ծանրանայ ի հարկէ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդարանին վրայ, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու պէտք է որ հեռասուա և ջանադիր ըլլայ սա՝ ուծծուցմին առաջքը առնելու, փոխանակ եռքէն, բանը բանէն անցնելէն ետք, իրար անցնելու և աւելորդ յոգնութիւններ կրելու։ Այս մասին ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի նաև Պարիզաբնակներուն։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Կալուածոց Ծանօթագրատը առջի օր գումարեցաւ Մեծ Նոր Խանի գրասենեակին մէջ։ Այս նոյնին ներկայ էր նաև Ցարութիւն էֆ. Աալանեան։ Ծանօթագրատը որոշեց նոյն հաստատութեան ընդհանուր կալուածներուն մէկ ցուցակը պատրաստել ներկայացնելու համար Հոգաբարձութեան։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ ԹԱՀԹԱՊՐՈՒՆԵԱՆ և Ցարութիւն էֆ. Աալանեան երէկ Ազգ. Հիւանդանոց երթալով այցելեցին թէ՛ մառան և թէ միւս շէնքերուն չինութեան վայրերը։

ԳԱԼՖԱՑԵԱՆ Որբանոցի Ինամակալութենէն՝ Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, ինչպէս նաև բոլոր Ինամակալուհի Տիկինները և Վեհ. Զենոբ պէյ Մէրճումբեան երէկ առաւ ներկայ գտնուեցան Որբանոցին մառան մէջ տեղի ունեցած «Արեւագալ»ի արարողութիւններուն, որոնք այնչափ գեղեցիկ կերպով կ'երգեցին որբերը։ Արարողութիւններէն վերջ ներկաները ամբողջ անցան Որբանոց և բոլոր յարկերը այցելեցին։ Ինամակալութիւնը նոր գումարեց նաև և հաստատութեան ներքին ինչ ինչ խնդիրներու մասին անօրինութիւններ ըրաւ։ Ցետոյ ներկաները Վեհ. Զենոբ պէյի հետ այցելեցին մանաւորապէս Որբանոցին արհեստանոցի բաժինը, որուն մասին ինչ ինչ մատնութիւններ ունի Զենոբ պէյ ինչպէս գրած էինք։

ՑՈՒՆԱՑ Տ. Եօսքիմ Ս. Պարիզքը այս կիրակի պիտի պատարագ Գընալը կղզիի Ցունաց Վանքին մէջ, Յոյն բարերար հանգուցեալ Սիմիոնաքի Սինեսօղլուի մահուան քառասունքին առթիւ։ Նոյն օրը պիտի կատարուի նաև աղքատ հանց Որբանոցին բաժան հանդէսը։ Հայոց եկեղեցիին քահանայական դասէն և Թող. Խորհուրդէն պատուիրակութիւն մը ներկայ պիտի գտնուի այս կրօնական հանդիսութեանց, որմէ վերջ ճոխ հացկերոյթ մը պիտի տրուի Սինեսօղլու ընտանիքին կողմէ։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ կրթ. գրագիրութեան և գիտութեան ճիւղերուն քննութեամբ և երկար խորհրդակցութիւններ կատարելով վերջնական անօրինութիւնը թողուց առաջիկային։ —Միհրան էֆ. Թապագեան «Օրինաց գանձ» անուն երկասիրութիւն մը պատրաստած և Խորհրդոյ ներկայացուցած էր վաւերացուելու համար։ Խորհուրդը որոշեց նախ պէտք եղած քննութիւնը կատարել առ այդ մասին։

ԳԱԼՖԱՑԵԱՆ Որբանոցին մայր՝ Քրիստինէ մայրապետ, ընկերակցութեամբ իր քրոջ, երէկ ռուսական չգենաւով մեկնեցաւ Երուսաղէմ՝ իր ուխտը կատարելու համար։

ԲԱՆԿԱԼԹԻի գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը իր հրաժարականը մատուցած է Բերայի Թաղ. Խորհուրդին։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պարիսաբքարանի մէջ նախագահութեամբ Փոխանորդ Սրբազանին և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով։

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ Օգնութեան Մասնին հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան իր Գողտ զատին մնացորդ աբեղի 1 օսմ. ոսկի նուիրած է։

ԹԱՆԿԱԳԻՆ առթիւ մը կը ներկայանայ այն ընտանիքներուն որոնք կը փափաքին իրենց երկսեռ զաւակները դասատրակել գերմանական կրթութեամբ, որուն առաւելութիւնը Եւրոպայի ամէն կողմը ընդունուած է։ Օր. Արմենուհի Ագիլեան որուն թերթիս մէջ հրատարակած լուրը ու իմաստալից յօդուածները այնչափ գնահատեցան արժանացան, արտադրելի ժամեր ունի, զորս կը փափաքի յանձնել տուներու կամ դպրոցներու մէջ մասնաւոր դասախօսութիւններ ընելու։

Ինչպէս կանխաւ գրեցինք, Օր. Ա. գիլեան Մահէպսրէի բարձրագոյն գերման վարժարանին մէջ ստացած է իր ուսումը և վեց հարիւր աշակերտակիցներու մէջ առաջին հանդիսացած է թէ՛ ուսման և թէ բարի վարքի կողմէ։ Բացի ուսումնական և մայրենի լեզուէ, յայտնապէս կ'աւանդէ նաև գերմաներէն, ֆրանսերէն և անգլիերէն լեզուները՝ ճշմարտապէս մանկավարժական նոր դրութեամբ։ Օր. Ագիլեան մնայուն պաշտօն չուզեր, քանի որ իր ժամանակին մեծագոյն մասը գրաւուած է արդէն մասնաւոր դասատանդութիւններով։ Իրենց զաւակներուն դասատրաքանութեան հոգածու ծնողներ, պէտք է փութան օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն։ Աւելորդ չենք տեսներ այս առթիւ յայտարարել թէ Օր. Ագիլեանի խիստ չահեկան մէկ յօդուածը պիտի հրատարակենք երկուշաբթի թիւով։

ԳԱԼՖԱՑԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻՆ Ինամակալութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Բարեբեր Տիկին մը 2 օսմ. ոսկի, Բարեբեր Տիկին մը Անդրիանապուլէն, սանուց չաքարեղէնի համար 95 դրշ., Տիար Գէորգ Ճերմակեան 47½, Տիկին Զ. Ճէվահիրճեան ի Բարիզ 95, Տէր և Տիկին Միհրան Թօնֆիճեան ի Մանչէսթր՝ Ղազարոս էֆ. Միքայէլեանի մահուան առթիւ 2 օսմ. ոսկի։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ անցեալ 1904-1905 մինչեւ Ապրիլ վերջ ի նպաստ Հիւանդանոցին Ա. Պոլսոյ Ս. Թարսս եկեղեցւոյ մէջ հաստատեալ գանձանակէ և չրջագայած պանակներէ գոյացեալ 940 դրշ.ը յանձնուած է գրասենեակ։

∴ Հանգուցեալ Ղազարոս էֆ. Միքայէլեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 54 դրշ. նուիրած են Տէր և Տիկին Արթին Քէօքլեան։

ՀԱՑ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԻՆ.—Մայրաքաղաքիս Երիտասարդաց Քրիստոնէական Ընկերութիւնը նախընթաց օր 5 Օսմ. ոսկի նուիրեց ի նպաստ Բերայի Բոլոք. Հայերու Նուագարանի եկեղեցիին, որ այս միջոցին կը կատարուի Բերա, Այնալը-Զէշմէ, Գերմ. մասերուն մէջ։

∴ Կէտիկ Բէյլի Ամերիկեան երկսեռ վարժարանի Մանկապարէզին համար նախընթաց օր Տրապիզոնէ հասնող նոր ուսուցչուհի մը, Օր. Հրանոյշ Ճամէճեան, որ իր ուսումը առած է սեղւոյն ծանօթ մանկավարժական դպրոցէն։

ՄԱՍԻՍ գրական շաբաթաթերթին Շրդ. Թիւը հրապարակ ելաւ այս առաւօտ, սա գեղեցիկ բովանդակութեամբ.—

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ. Ակնարկ մը Հիւանդանոցին վրայ։

ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ. Եսեւեսեկուր (Բերթուած)։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ. Ալիքներ ոը Միւսէի առաջեր։

ՎԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ. Աբեղամագն յԱրմաս (Կրկուր յիշատակներ)։

«ՄԵՆԱՍԷՐ»ին Օրագիրը։

ՀՐ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ. Սրեթս երգերը։

ԹԵՐԹՕՆ. Ֆրանսայէն դեպի Գրազիլիա (Տօքթ. Լէօրոլ Բարլանի յիշատակները)։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 2.45ին Վեր. Ա. Պ. Շամլեանեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան Վարժարանին մէջ ժամը 3.45ին Տօքթ. Ճ. Ք. Կրին։

Սկիւտարի մէջ ժամը 4.30ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէէիզեան։

Պայազը-Հասուսի մէջ ժամը 4.15ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Ց. Զորիկեան։

∴ Երիտ. Քրիստ. ընկ.եան աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, ժամը 9ին Գուլմաբաշի Իէօթին մէջ։ Պիտի խօսի Ամերիկայի Առաւաւաշունչի ընկերութեան Աբեւելքի գործակալ Տօքթ. Մ. Գէօէն։ Փափաքողներ կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

Ինֆլեան ընտանիքը իր խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամէն ասնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուիլ ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒԹՓՍԻՄԷ ԵՈՎՀ. ԻՆՖԼԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդէսին և իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին այս ախուր առթիւ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

16 Մարտ 1906

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 15
Օսմ. Միացեալ	(B. Ott. Unif.)	95 45
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	144 50
Գանգ Օթ.	(Gangue Ott.)	644 —
Օսմ. Մաքս. նոր փոխառ.		486 —
Գալիա Գարա-Այսրն		679 —
Բէյրթ	(Tab. Turcs)	414 —
Գրանվայաներ	(Tramways)	52 —
Սպանիական		95 10
Ռուսական 3%		70 25

ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս, 1/14 Մարտ 906

S.

Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ձեր Ազնուութեան որ այս անգամ Սթամպոլ, Սուլթան Համամ, Գարբրէնը Օղլու Բաստը թիւ 33

ՏԵԱՐ ՄԻՀՐԱՆ ՁԻԹՃԵԱՆԻ անօրինութեան ներքեւ ապահովագրական գրասենեակ մը հաստատած եմ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆՑ

Bureau Technique de renseignements d'Assurances

անուամբ, որ պիտի զբաղի ապահովագրական զանազան գործառնութիւններով (Հրդեհ, Մովային Փոխադրութիւնք, Ապակեղէնաց խարամում) եւ պիտի ստանձնէ պահանջեալ ձեռնհասութեամբ տեղեկացնել հասարակութեան ապահովագրութեանց հետ ամէն տեսակ տարբերութիւն ունեցող խնդիրներ և ցոյց պիտի տայ յարմարագոյն ընտրութիւնը։

Կը սիրեմ յուսալ թէ պիտի փութաք գնահատել իր տեսակին մէջ եզակի այս ձեռնարկին օգտակարութիւնը և խնայելով հարկին պիտի բարեհաճիք պատուել զիս ձեր ապահովագրական գործերը իմ խնամքիս յանձնելով՝ խնայուն հեռատեսութեամբ։

Հաճեցէք ընդունիլ, Տ . . . . խորին յարգանաց հաստատիչ.

ՎԱՀԱՆ ԵԿԱՒՕՅ

Ծանոթ.— Ամէն կերպ տեղեկատուութիւններ, — նպատակ ունենալով ապահովագրելը իրազեկ ընել՝ — առանց նիւթական փոխարէնութեան են։

1—4

ԲԻՒՐԱԿՆ

Հրատարակուեցաւ 6րդ թիւը հետեւեալ պարունակութեամբ.

Ընդհէնի վաճառականութիւնը.— Ցոլոզութեան պայմաններ.

Առեւտուրի կեդրոններ.— Գոնիայի առեւտ. զարգացումը և մեր վաճառականները.— Ապա օղու և Սիվրիհիսարեան վաճառատունը և Իրրանսսեան եղարց մանուածիւղը.

Ինչ է սթօքը և ինչ դեր ունի վաճառականութեան մէջ

Գամսարիւն վաճառականութեան

Զուխայի և կերպասի վաճառականներուն անունները

Գերմաններէն առեւտ. լեզու.— Զօրս դաս. որով կ'աւարտի ընթերցանութեան մասը.

Առեւտրական հայիւներ

Առեւտրական հայտակալութիւն.

Առեւտրական քրմիկ (թուրքիոյ կառուները).—Վաճառականի բարքեր.— Աֆիոնի հրապարակը.— Պարսկի վաճառականներուն առեւտ. գործառնութիւնները. — Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանած առեւտ. շոգենաւերուն ցուցակը։

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՐԷՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճամա կիւնիւ Սէլամլըգ բէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի չերիֆինաէ իճրա պույրուլմուշ տրր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ՄԱՔՍԵՐԸ ԵՒ ՁԱՆԱԶԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Ելմական նոր տարւոյն օրը մաքսատուներուն մէջ կատարուած արտրոզութեանց տեսիլ, Սապահ պաշտօնական տեսութիւն մը կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ գտնուած զանազան մաքսային դրութեանց և առեւտրական յարաբերութեանց վրայ։ Նախ կ'զբաղի առաջարանութիւնովը կեօմրիւք (մաքս) բառին։ Հեղինակները ամանց կարծիքով այս բառը եկած էր յունարէն fումkrիվ բառէն, և ուրիշ տեսակ հեղինակաւոր կարծիքներու նայելով, իտալերէն foմմkrէչիo կամ լատիներէն foմմkrոnմմ (վաճառականութիւն) բառէն, ինչպէս ֆրանսերէն տուան կամ տolանա (մաքսատուն) բառը, որ Պարսկերէն տիվանէն եկած է, քանի որ միջին դարու մէջ Արաբները այդ բառը գործածեցին Մաքսատան իմաստով։ Իսլամ հին ժողովուրդներու քով մաքսային տուրքը ներսեանայ տարանքին քանակութեան 100ին 10ն էր։ Յետոյ ուեւլցուեցաւ թրանզիթի տուրքը։ Նախկին դարերուն Թուրքիոյ մէջ մաքսատուրքերը տեղէ տեղ տարբեր էին։ Քանի մը նահանգիստներու մէջ, օսմ. վաճառքները 100ին 3 տուրք մը կը վճարէին, եթէ տեղական ապրանքն յատկացուած էին, իսկ 100ին 4, եթէ ներսերը զրկուէին։ Օտար վաճառքները 100ին 5 կը վճարէին։ Ներքին գաւառներու մէջ մաքսատուրքին գանձման ձեւերը խիստ դնճատ էին։ Վաճառքը իւրաքանչիւր գրասի վրայ կը տակարկուէր։ Մինչեւ այն ժամանակը, ուր տուչին անդամ ըլլալով օտար տէրութիւններ առեւտ. դաշնագիրներ կնքեցին Թուրքիոյ հետ. տրգիլուած էր օտարներուն ծախել կամ արտածել դերձան, մորթ, փայտ, կապար, և այլ կարգ մը նիւթեր։ Այս տրգելը մասամբ վերցաւ Հիճրէթի 1080 թուականին։ Մաքսային հասոյթները, այն առեն, այսօրուան պէս կարեւոր գումար մը չէին կազմեր պետական գանձին համար։ 1254ին էր որ առաջին տեսակ. դաշնագիրը կնքուեցաւ Ֆրանսայի հետ նախ, և յետոյ էր որ ընդունուեցան նաեւ տակացոյցները։ Այս դաշնագիրը կ'տարբերւոգածուեցաւ և հանրագրուեցաւ 1277ին, երբ պայմանագիրներ կնքուեցան նաեւ Անգլիոյ, Աւստրիոյ, Սարտէնիոյ, և քանի մը ուրիշ կառավարութեանց հետ։ Այդ առենէն ջնջուեցաւ վարձատուութիւնը և հաստատուեցաւ մաքսային տեսչութիւններ, և կամաց կամաց, ամէն կողմ տակացոյցերու դրութիւնը մտցուեցաւ։ Պետական Գանձին մէջ մաքսատուրքերու վարչութիւն մը հաստատուեցաւ։ 1278ին, պահելով հանդերձ Գանձուն մէջ այդ դիւանը, Պոլսոյ կողմի մաքսատան մէջ կազմուեցաւ Խարհարդ մը, որ հաշիւները պիտի կատարէր և տարեկան հասոյթները պիտի հղէր։ Ասոր յետոյ տարին էր որ, առեւտրական դաշնագիրներու կնքման և ծախսաի ու ապի մենաշնորհին հաստատուելուն պատճառաւ գործերը մեծ զարգ սանալով, հաստատուեցաւ Մաքսային Վերատեսչութիւնը իր տարի ձեւի մէջ, Մաքսային Խորհուրդով մը և վերատեսչութեամբ Բեանի փայտի, որ ձեւափոխեց նաեւ գաւառային մաքսատունները։ Ուրիշ նորութիւն մը գործադրուեցաւ 1316ին, ասիէ 5 տարի առաջ։ Ներքին սպառման յատկացուած տեղական վաճառքներուն մաքսատուրքը ջնջուեցաւ և 100ին 2ի տուրք մը դրուեցաւ, իբր զինուորական սպառազինմանց ծախք։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ. — Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Կայս. Պալատ մատուցուեցան ցուցակները կառավարական այն քարտուղարներուն, որոնք 300 դրչ.էն պակաս ամսաթոշակ կը առանան։ Այդ ցուցակներուն հետ մատուցուեցան նաեւ նոյն քարտուղարներուն կողմէ պատրաստուած երախտագիտական ուղերձները։

Գ. ՀՈՒՐԹԵԱՄԲ կը ծանուցանենք թէ ապահովագրական գործառնութեանց մէջ հրապարակի վրայ ծանօթ Միհրան էֆֆենտիի անօրէնութեան ներքեւ ապահովագրական տեղեկատուութեանց Արուեստագիտական գրասենեակ մը հաստատուած է, ինչպէս կ'երեւի այսօրուան Մանզուտիի մէջ հրատարակուած շրջաբերականէն, զոր մեր ընթերցողներուն ուղղութեանը կը յանձնենք։

ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ ԵՒ ՈՒՈՈՒՑՁՈՒՀԻ

Ձեւագիտութեան և Ասեղնագործութեան մասնագէտ մը, որ է ծանօթ իր փորձառութեամբ, փափաքողներուն պատրաստ է դասախօսել ձեւի, կարի և ասեղնագործութեան ա և է հիւղեր դիւրըմբռնելի մեթոտով։ Օժիտի համար մասնաւոր խնամքով ձեռնարկելիներ կը պատրաստէ ասեղնագործուած, նաեւ նուրբ քթոցներու և մեռաքս կերպասներու վրայ։ Անգամ մը այցելելը բաւական է կատարելապէս գոհ մնալու համար։ Գուրու Ջէշմէ, Ջնարլը Ջէշմէ Թիւ 7։

ԴՐՈՇՄԻ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ՏՈՒՐՔԸ ՀԱՅՈՒՅԱՆԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ

Ա. ՄԱՍ.— Դրոշմաթուղթերը

Յօդ. 30.—Օտար երկիրներէ և կամ ներկայ օրէնքը չգործադրուող տեղերէ եկող թուղթերու և մուրհակներու վրայ փոխցուելիք դրոշմաթուղթերը 6րդ և 12րդ յօդուածներուն համաձայն՝ դրոշմաւորքը հաստատելու պարտաւոր եղողներու կողմէ պիտի փոխցուին և ջնջուին՝ ըստ 29րդ յօդուածին որոշմանց։

Բ. ՄԱՍ.— Արտասովոր դրոշմ

Յօդ. 31— Մարեւ նշանակուած մուրհակներէն, թուղթերէն և ծանուցումներէն առնուելիք դրոշմաւորքը կրնայ հաստատել արտասովոր դրոշմի ձեւով, փոխանակ դրոշմաթուղթեր փակցուելու։

1. Սառցագիրներ և «իպրայ»ի մուրհակներ։

2. Զէքեր և տեսորին վճարելի փոխանակագրեր։

3. Առեւտրական և տակարանական պատասխաններ։

4. Ֆաթուռաներ։

5. Հաշուեցուցակներ, հաշուընթացներ և հաշուընթացի տեսակներ։

6. Տէբզիթօի իլմուխապէրներ և անասնի պօնեներ։

7. Ամէն կարգի փոխադրութեանց վերաբերող թուղթեր։

8. Պարանդէսի, նաւագանդէսի և թասրանի ատմաներ։

9. Որոշ դրոշմաւորքի տակացոյցին 49րդ թիւին մէջ յիշուած տպահավաքական ավէնանները։

10. Ամէն կարգի ծանուցումները։

11. Որոշ դրոշմաւորքերու տակացոյցին 34րդ թիւին մէջ յիշուած տեսակները։

12. Հազար զրչ.է վեր դրոշմաւորքի ենթակայ եղող թուղթերն ու մուրհակները։

Յօդ. 32.—Արտասովոր դրոշմը՝ 2, 5, 10 և 20 փարայի եղած տեսակ կարմիր, իսկ 20 փր.էն վեր եղած տեսակ կապոյտ գոյնով պիտի ըլլայ։ Արտասովոր դրոշմի ենթակայ եղող թուղթերու տուրքը՝ կանխիկ պիտի գանձուի, հարիւրին 5 զրչով։ Արտասովոր դրոշմ զեռեղելու համար ըլլալիք խնդրանքները Հանր. Պարտքի Թղթեալ հասոյթներու կեդր. վարչութեան կողմէ ձրի տրուած պատասխաններու վրայ պիտի գրուին, և որոշ տուրքի տակացոյցին 107րդ թիւին համաձայն, դրոշմաթուղթ փակցուելով վարչութեան պիտի յանձնուին։

Յօդ. 33.—Ապահովագրական ընկերութիւններու կողմէ՝ 20րդ յօդուածին մէջ յիշուած պայմաններու սահմանին մէջ հաստատուելիք դրոշմաւորքին հաստատութիւնները և նմանորինակ թուղթերու վրայ կը նշանակուի Հանրային Պարտքի կեդր. վարչութեան կողմէ տրուած դանուած և մասնաւոր դրոշմով մը, որ «Ընկերութեան կողմէ դրոշմաւորքը հաստատուած է» խօսքը կը կրէ։ 21րդ և 22րդ յօդուածներուն մէջ յիշուած և Թուրքիոյ ու օտար երկիրներու մէջ հրապարակ հանուած բաժնեթուղթերու և պարտթուղթերու ենթարկուելիք դրոշմաւորքը արտաքոյ դրոշմի միջոցով և կամ Հանր. Պարտքի կեդր. վարչութեան կողմէ տրուած ընկալագիրներով պիտի գանձուի, առանց դրոշմաթուղթ փակցուելու։ Այն պարագային որ այս տուրքը գանձուի ընկալագիրներու յանձնուելով, այս գանձումը պիտի ծանուցուի Հանր. Պարտքի Վարչութեան կողմէ՝ Պոլսոյ Թերթերուն մէջ։ 26րդ յօդուածին համաձայն հաստատուելիք տուրքը կրնայ գանձուիլ նաեւ արտասովոր դրոշմով։

Գ. ՄԱՍ.— Ծանուցումներու մասին մասնաւոր տրամադրութիւններ

Յօդ. 34—Տարեկան տուրքին ենթակայ չեղող ծանուցումները կամ դրոշմաթուղթ պիտի կրեն, և կամ պիտի դրոշմուին Օսմ. Հանր. Պարտքի Թղթեալ հասոյթներու Կեդր. վարչութեան կողմէ։ Դրոշմաթուղթ գործածելու պարագային այս վերջինները պիտի փակուին 29րդ յօդուածին համաձայն, եւ պիտի ջնջուին կա՛մ նոյն յօդուածին արտադրութեան համաձայն, և կամ ծանուցման ընդարձրը՝ դրոշմաթուղթերուն վրայ պատգրելով։

Յօդ. 35— Տարեկան տուրքին ենթակայ եղող ծանուցումները՝ հանրային վայրերու մէջ դրուելէ, կախուելէ, փակցուելէ եւ կամ ուրիշ ո և է եղանակով ցուցադրուելէ առաջ՝ դանդ ցուցադրողները Հանր. Պարտքի վարչութեան դիմում ընելով, որպէսզի տուրքը պիտի հաստատեն։ Ելմական տարին վերջանալուն՝ իրենց տեղը վերահատուած ազդերը ի ցոյց դնողները պարտաւոր պիտի ըլլան դրոշմաւորքը ելմական նոր տարւոյ սկիզբին դարձեալ հաստատցանելու։ Տարւոյն կատարումները ճիշդ մէկ տարի կը հաշուուին։ Այս տուրքը՝ միայն ընկալագիր տալով կը գանձուի։ Դրոշմաւորքը հաստատած այս ազդերը երբ մէկ տեղէ միւսը փոխադրուին ի նորոյ տուրքի ենթակայ չեն ըլլար, այլ միայն գանդ ցուցադրողները այդ մասին տեղեկութիւն պիտի տան Հանր. Պարտքի վարչութեան։ Եթէ տեղեկութիւն չտան՝ պարտաւոր պիտի ըլլան կրկին անգամ տուրք հաստատելու։

Յօդ. 36.—Տարեկան տուրքին ենթակայ եղող ազդերը ի ցոյց դնողները տուրքին հաստատումէն առաջ Հանր. Պարտքի Վարչութեան պիտի յանձնեն յայտարարագիր մը՝ որմէ երկու օրինակ պիտի պատրաստուի։ Այս յայտարարագրին մէջ պիտի ցոյց տրուի նախ՝ ազդին պարունակութիւնը և ձեւը, տարածութեան քանի քառակուսի մէջը կամ տէսիմդը ըլլալը, երկրորդ՝ քանի՛ հատ ըլլալը, երրորդ՝ ազդը ցուցադրողին անունն ու մականունը, արհեստը, և բնակավայրը, չորրորդ՝ ազդին ի ցոյց դրուելիք տեղերը։ Այս օրինակներէն մէկը Վարչութեան քով պիտի պահուի, իսկ միւսին վրայ պիտի գրուի հաստատուելիք տուրքին քանակը. «վիզէ» պիտի ըլլայ և յետոյ ազդը ցուցադրողին պիտի վերադարձուի։

(Տես դրոշմէ ղերծ գրութիւններուն 63րդ յօդուածը)։

Յօդ. 37.—Տպարանատէրերը և հրատարակիչները պարտաւոր են առնել և մինչեւ մէկ տարի պահել թերթերու և պարբերական կամ ոչ-պարբերական ամէն կարգի հրատարակութեանց մէջ հրատարակուելիք ծանուցումներու ընդարձրը, որուն դրոշմաթուղթը պիտի փակցուի և ջնջուի այդ հրատարակութիւնը ընել ուզողին կողմէ։ Գալով կրկնուած ծանուցումներուն վերջին ծանուցման թուականը պիտի ըլլայ այդ պայմանաժամուն սկիզբը։

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՏՈՒԳԱՆԹԻՆ ՈՐՈՒ ՊԱՏԿԱՆԵԼԸ

Յօդ. 38.— Թէ՛ պաշտօնեաներու և թէ անհատներու կողմէ պատրաստուած այլ ներկայ Օրէնքին արամադրութեան համաձայն դրոշմաւորքի չենթարկուած թուղթերու, մուրհակներու և ծանուցումներու համար՝ դրոշմաւորքէն զատ տարու նշանակուած ասիճաններուն համաձայն դրամական տուգանք պիտի գանձուի։

Որոշ տուրքին ենթակայ եղող թուղթերէ, մուրհակներէ և ծանուցումներէ։

Մինչեւ 2 փր. եղող տուրքի համար՝ 75 զրուշ։

2 փարայէն վեր՝ մինչեւ 5 փարայ եղող տուրքին համար՝ 100 զրուշ։

5 փարայէն վեր՝ մինչեւ 10 փարայ եղող տուրքին համար՝ 150 զրուշ։

10 փարայէն մինչեւ 20 փարայ տուրքին համար՝ 250 զրուշ։

20 փարայէն մինչեւ մէկ զրուշի տուրքին համար՝ 300 զրուշ։

Մէկ զրուշէն մինչեւ 2 զրուշ տուրքին համար՝ 400 զրուշ։

(Շարունակելի)

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ, Մարտ 15

Մյ. - Ցնս. 5.62 բնս. Օգ.—Սեպ. 5.62 բ.
Ցլս. - Օգս. 5.65 » Հկտ.—Նոյ. 5.44 »

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԼԺԻՆԶԻՐԱՍ 15 մարտ.— Խմբագրական յանձնաժողովին երէկի նիստին մէջ ֆրանսական Բ. պատուիրակը ոստիկանական վերակազմութեան խնդրին վրայ ծրագիր մը ներկայացուց, ուր հետեւեալ առաջարկները եղած են.—«Ոստիկանութիւնը Էմիրին գերիշխանութեան տակ ըլլայ։ Ոստիկանները Մարոքցի ըլլան, հրամաններ Մարոքցի Գ-խաներ ըլլան, և այսպիսի ոստիկաններ պաշտօնավարին վճառականութեան առեւ բացուած 8 նաւահանգիստներու մէջ։ Ֆրանսա և Սպանիա Էմիրին արամադրութեան տակ պիտի դնեն ֆրանսացի և սպանիացի սպաներ, ոստիկանական վերակազմութեան համար։ Ոստիկաններուն թիւը 2000—2500 պիտի ըլլայ, իսկ ֆրանսացի և սպանիացի սպաներուն թիւը՝ 16էն 20։» Մրագրին մէջ ա՛ և է ակնարկութիւն եղած չէ ընդհանուր քննիչի պաշտօնին վրայ, զոր երէկ սկզբամբ ընդունեցին ֆրանսացի պատուիրակները։ Էմիրը հրանգ դրկեց Մարոքցի պատուիրակներուն որ պնդեն թէ ոստիկանութիւնը վերակազմուի Մարոքցի քաղաքապահներէն։

ԲԱՐԻԶ. — Դեսպանաթոռուդին պատուիրակները կը յայտարարեն թէ Բարիզ և Պերլին ուղղակի կը բանակցին վէճի առարկայ եղող խնդիրներուն վրայ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Սպանիոյ նախարարապետ Մ. Մարէթ երեկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ անգլիական դեսպանատան գործակատարին հետ։ Մ. Մարէթ կը հերքէ այն լուրը թէ Անգլիոյ և Սպանիոյ միջեւ դաշնակցութիւն մը կնքուած է։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սեճդրլ Նիւզի Բեդերպարկի Թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ Մ. Մոգռնօ, ճարտնական նորընտիր դեսպանը, այցելեց նախարարներուն, և խօսելով Վլատիվոսթոքի մասին տարածուած զրոյցներուն վրայ, հաստատեց թէ բացարձակապէս սուտ է որ ձարան 7 զօրագունդ պիտի դրկէ Վլատիվոսթոքի մօտերը. այս լուրերը չինական աղբիւրէ տարածուած են, և ծագում տուին այն իրողութենէն թէ ռուսերոյ զօրքերու երեք գունդեր դրկուեցան երկաթուղիի գծին մօտ, այնտեղ գտնուող ուրիշ զօրքերու տեղ։ Այս նոր զօրքերը պիտի այնտեղ գիծը լայնցնեն։

ՀՌՈՄ.— Պապը ընդունեց ֆրանսայի ուխտաւորներու պատգամաւորութիւն մը, և ըսաւ անոր թէ ինք խորհուրդ կուտայ ֆրանսայի կաթոլիկներուն՝ ա՛ և է ընդդիմութիւն չյարուցանել եկեղեցիին և Պետութեան բաժանման Օրէնքին գործադրութեան դէմ։ Պապը խորին ցաւ յայտնեց որ խնդիր ծագեր է եկեղեցական գոյքերու և տացուած քներու տրամադրութեան առթիւ։

ԲԵՌԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Նոր ընտրութիւններու վերաբերեալ կարեւոր վեճերու թուղթեր անյայտ եղան ծովային պաշտօնատունէն։ Ընդօրինակիչ պաշտօնեայ մը ձերբակալուեցաւ։

ԹՕՔԻՕ.— Տեղացի դրամատէրներ ուելի քան քառասնակէս տարագրեցին նոր ներքին փոխառութիւնը։ Ստորագրումը պիտի փակուի Մարտ 20ին։

ԷՍԷՆ. — Հանքատէրները 100,000 մարք զրկեցին Քուռիէրի զոհերուն ընտանեաց։

ԲԱՐԻԶ.— Քուռիէրի զոհերուն թիւն է 1,184։ Ողջ մնացած են 600 հոգի։ Այնպէս կը կարծուի թէ դեռ ողջ մնացած հանքագործներ կան հարերուն մէջ, բայց յոյս չկայ զանոնք ազատելու վասն զի հրդեհը կը շարունակուի։

ԱՆՎԵՐՍ.— Ռիօ Պէյթ չոգենաւը, որ դէպ ի Վերին Բռնկօ կը բանէր, ընկղմեցաւ, իր մէջ գտնուած ուղեւորներով և նաւաստիներով։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ

CIRQUE DE PÉRA

Անբացատրելի յաջողութիւն մը ունեցաւ Սիրքի ներկայ խումբը։ Ամէն գիշեր խուռն բազմութիւն կը փութայ ծափահարել և հիանալ այն զարմանութեանց վրայ, որով Don L. Ramirez գիտէ այնքան լաւ օգտել իր թաթրանը։ Նոր խումբին յաղթանակն են M. Normanի երեք հսկայ փիղերը, որոնք վայս կը խաղան բարիզեան նրբութեամբ, էշերը, ձիերը և շուները, որոնք իրենց քրջալիր խաղերով ամէնէն հաճոյալի ժամանցը կ'ընծայեն։ Miles. Rodolff և Dozmar իրենց ճապաւկ օրանքներով նորագոյն պարեր կը ձեւացնեն, խանդավառ ծափերու արժանանալով։ Նաեւ ձիամարզիկ Ritter եղբայրները և ուրիշ զարմանութիւններ և մինչկատանները։ Ամէն գիշեր ընտանեկան երեկոյթ, իսկ ուրբաթ և կիրակի ցերեկները, մեծ ցերեկոյթներ։

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

Կրօնաւոր հասարակութեան կը լիշեցնենք Գիտաեի Մատծուրիւճ Տօճական Գրերու Հայ. Ս. Եկեղեցւոյ խիստ շահեկան և օգտակար գրքոյկը, որ արժանի է ընթերցման, մասնաւորաբար ներկայ Մեծ-Պահքի օրերուն։ Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներու քով։ Կեդրոնատեղին է Մահմուտ-Փաշա, Եէնի-Ջարշը, Թիւ. 206—29, Ս. Մարգիսեան Որդիք վաճառատունը։ Գին՝ 5 դասեկան։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԳՈՒՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ն.		101.19
Երէկուան էն բարձր գինը	»	101.19½
» էն վար գինը	»	101.12

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.		142.—
Երէկուան էն բարձր գինը	»	142.12½
» էն վար գինը	»	141.75

Շերքէթը Խալիէ	Օ. Ո.	36.—
Մէրքիւլի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	Ֆր.	190.—
Քամէրսիալ	Ա. Ո.	10.03
Քարաու Բրէվիլիժիէ	Ֆր.	133.—
» Օրանիէա	»	113.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.15
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.85
» պարարթուղթ	Ֆր.	486.—
Տէրքոսի Լուրի ընկ.	»	292.—
Ասատլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո	18.60
Քարափ Կ. Գալաթա	Ֆր.	517.—
Քրէտիթ Ֆոնսիէ Էժիրա.	1886	339.—
» « »	1903	273.—
Բրանտվա		50 50

ՕՐԻՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	Ֆր.	267.—
Պանք Նատ. Կրէս.	»	433 50
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.05
Լաւրիոն	Ֆր.	63.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. սակին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Ֆրանսական սակի	87.20
Անգլիական սակի	110.—
Բոլ	90.20
Մէճիտիէ արծաթ	108.01
Բուռլի Թղթադրամ	8 66
Քրիմիս	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լանտանի վրայ չեք	ղրչ.	110.05
Բարիզի » »	Ֆր.	22.82½
Վիէննայի » »	քուրոն	21.86
Պերլինի » »	մարք	18.62

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

15 Մարս 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	99.80
Օսմ. միաց. գոնս. 4 % բաց	95.47
» » » գոց	95.30
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր. 143.50
Բէյրութի պարարթուղի	» 411.—
Օսմանեան մաքս	» 488.—
Օսմանեան Պանքա	» 643.—
Քրէտի Լիոնէ	» 1143.—
Բարիզի Պանքա	» 1551.—
Աւստրիական Ռանթ	4% 100.15
Իտալական »	5% 105.35
Ռուսական »	4% 1901 84.42
Սպանիակ. արս. փախ.	4% 94.95
Պոլիս Քարա Այրան	Ֆր. 674.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

15 Մարս 1906

Անգլիական Ռանթ	90.37
Օսմ. Միաց. Գոնս. բաց.Գ.Կ.	92.37
» » » գոց »	92.25
Օսմ. Պանքա	15.75
Պուլկարական 1892	101.50
Ռուսական 4 % 1888—89	84.87
Ցունական Ռանթ	42.75
Զարթրքի	1.56
Թրանսվալ	2.—
Դանսման	5.81
Ճապոնական 4 %	90.50

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

15 Մարս 1906

Գերմանական 3 %	88.80
Օսմ. Միաց. Գոնս.	93.75
Օսմ. փոխառութիւն 1903	88.80
Բումէլիի երկաթուղի	146.60
Ռուսական 4 % 1902	84.—
Անատոլ.Երկ.Պրա. Ա.	103.—
» » » Բ.	103.—
» » Բաժնեթ. 60 %	129.70

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմ. Բէժի	—.—
Բումէլիի Երկաթուղի	151.—
Վիեննական պանք	563.—

ՊՐԻՒՔՍԷԼԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

Օսմ. Միացեալ Գոնս.	92.75
Բումէլիի Երկաթուղի	142.50

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

Ս ԻՄՈՍԻՆ Օ ՐԱԳԻՐԸ

ԶՈՒԱՐԹ ՔԱՐՈԶՆԵՐ
ՏՆՏԵՍԻՆ

(Աւանդավէպ որ կրնայ նաեւ հէքեաթ կոչուիլ, թէեւ քիչ մը առակի ալ կը նմանի, և որ սակայն ո՛չ աւանդավէպ է, ո՛չ հէքեաթ և ո՛չ ալ առակ)։

Ցակոբ ազա պիտի մեռնէր, քանի որ պարզ մահկանացու մը էր և ո՛չ Ս. Ցարութիւնեանի նման... անմահ մը։ Ու մահուան անկողնին մէջ՝ քովը կանչեց իր երեք զաւակները (յուզիչ միտոնամ, ուբերորդ արար, վերջին տեսիլ)։ և մինչ orfkuprան սուրտիճ-ով բrkմօլօ մը կ'ընէր, դողդոջուն ձայնով մը բաւ զաւկներուն.

—Ահա՛ ես կը մեռնիմ կոր...

Տղաքը դէմ չեկան այս խօսքին՝ քաղաքավարութեան դէմ բան մը ըրած չըլլալու համար։

—Ես կը մեռնիմ կոր, կրկնեց «մահամերձը որ կ'ուզէր երկու բան...»

Առաջ օղի և մեխակի թաւան։

— Հրաշաւորութիւնս ձեզի կը ձգեմ հաւասար բաժնով, քանի որ մkրեu մը չունիմ որ անոր ձգեմ. հազա՛ր ոսկի քեզի՝ Ղազարո՛ս, հազար ոսկի ալ քեզի՝ Ռուբիրեա, քեզի՝ ալ հազար ոսկի՝ Տարաուիչ։ Նայեցէ՛ք որ ձեր դրամը ապէկ գործածէք, որովհետեւ օրին մէկը հաւիւ պիտի առնեմ ձենէ։

Այս ըսաւ և մեռաւ, ինչու որ ուրիշ կերպ չէր կրնար ընել։

Ղազարոս, Ռուբիրեա և Տարաուիչ չա՛ս լսին հայրին մահուան վրայ, իրենց արցունքներէն գետ մը կազմեցան և ուղղեցաւ Մրսիսիրի, որուն ալիքներուն վրայ երաժիշտ մը հրաչալի վալս մը գրած է։

×

Ու, երկրորդ անգամ գալուտեան, Ցակոբ ազա եկաւ իր զաւակներէն հաշիւ պահանջել։

—Ո՞վ Ռուփիրեա, ըսա, նայինք ինչո՞ւ գործածեցիր հազար ոսկիդ։

Ռուփիրեա՝ սարդ գնահատումի սպասող չեշտով մը՝ պատասխանեց.

— Հազար ոսկիս կերայ և սոսը հազար ոսկի ալ պարք ըրի։

—Ո՛վ Տարաուիչ, հարցուց հայրիկը այն տեսն, դուն նայինք ինչո՞ւ գործածեցիր ոսկիդ։

—Այս օրերս առանորդը անգամուան համար սնանկանալու մօտ եմ, հայրի՛կ, պատասխանեց Տարաուիչ։

—Հապա՞ դուն, Ղազարո՛ս, դուն ինչ ըրիր դրամդ։

—Հայրի՛կ, պատասխանեց Ղազարոս՝ զարմանակ չեշտով մը, գիտէի որ օրին մէկը պիտի գաս հաշիւ պահանջել, ահա՛ սոսը համար պանիր-հաց կերայ և հազար ոսկին պարէզդին մէջ թաղեցի. հիմա նայէն հո՛ն է։

—Ապրիս, զաւա՛կս, դուն մարդ ես եղեր, գոհ եմ քենէ։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Առենօք վարպետութիւն է եղեր հազար ոսկի դրամագլուխը կրկնապատկել ու եռապատկել։

Հիմա մեծագոյն վարպետութիւնը կը կայանայ՝ հազար ոսկի դրամագլուխը չփճացնելու մէջ։

ԶՈՒՏ ՏԻՐԱՑՈՒԹԻՒՆԱՆԿԱՆ
Ազգիկներու արեւադալը

Աւետո՛...

Իրր թէ մեր տիրացուներուն տիրացութիւնը բաւական չըլլար. մէյ մը ալ մեր ազգիկները ելան տիրացութեան։

Այս հայրենով, երբ օրին մէկը հարցընենք մեր տիրին պաշտեին.

—Պաշտելի՛ս, ինձի հետ նշանուելէդ առաջ ի՞նչ կ'ընէիր։

—Տիրացութի՛ւն, պիտի պատասխանէ անշուշտ և պիտի տիրի չարաճան մը երգել։ չարաճանէն վերջը՝ Երգ Երգոցն հատուած մը արտասանելով, զրոյ կոնանք փ�ատութեան վերածել։

... Երկուշաբթի օրը, ասվորականէն քանի մը ժամ կանուխ արթնցայ՝ երթալու համար բժշկել Ս. Ցարութիւն եկեղեցիին ազգիկներուն Արեւադալը, և կը յուսամ թէ դուք ալ ձեր կարգին բաւականաչափ փափկանկատ կ'ըլլաք... ըմբշխնելու համար իմ ապաւորութիւններս, որոնք — պատուոյ խօսք — ոչի՛նչ ունին մեղաւոր։ Ընդհակառա՛կը, ma chère ! ։ Եթէ երկուշաբթի օրը, տիրացու ազգիկները ելային Արեւադալը երգողները, կրնան վատ ելլալ թէ՝ երթալու զիրենք մարկ ընելու համար միաքէս անդամ չէի բարեհաճեր անցընել՝ առջի իրիկունէն կանուխէկ պառկիլ՝ որպէս զի հեռեւեալ առաւոտ աքաղաղներուն և չուկայիներուն հետ արթնամ, բանիլէն երկու դրուշնոց մում մը չէի գներ, ժամուն մէջ երկուքուկէս ժամ ոտքի վրայ չէի կենար և անցնող դարձող գանձանակներուն մէջ բովանդակ հարբասութիւնս չէի ձգեր։

Ու, կը հաւատա՞ք, աղուոր ազիկներու կողմէ երգեցած շարականները մարդուս բարեպաշտութիւնը կը կրկնապատկեն՝ եթէ բարեպաշտութիւն մը ունինք արդէն, իսկ բնա՛ւ բարեպաշտութիւն չունեցողներն ալ նո՛ր նո՛ր բարեպաշտութի՛ւն կը ներշնչեն։ Ի՞նչ հարի երթալ հեռաւորները.— երկուշաբթի օրը եթէ կար մէկը՝ որ բացարձակապէս համոզուած ըլլար կրօնքին վեհութեան, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչին մեծութեան, Նարեկացիին խորհրդաւորութեան, օրբաշանոներուն օրբաշնութեան, ան ալ մի՛նչ ձեր խոնարհ ծառան էր, որ հաստատապէս կը մտադրէր Աւագ շաբթուն խոստովանիլ և Զատիկ առաւոտ հաղորդ առնել՝ իր գործած ու գործելիք մեղքերը քաւելու համար, մինչդեռ եթէ երկուշաբթի օրը Բերայի Ս. Ցարութիւն եկեղեցին գացած չըլլայի՝ մարկ ըրած չըլլայի ազգիկներուն Արեւադալը, նորէն առաջուան պէս փիս մեղաւոր մը պիտի մնայի, որով Եսայան վարժարանի շնորհալի աշակերտուհիները կարուած հագի մը ազատած ըլլալնուն համար կրնան պարծենալ.— Փա՞ռք իրենց։

... Ազգիկներուն տիրացութիւնը հաւատքին տարածումին համար կրնայ մեծագոյն օգտակար ըլլալ և երիկ մարդ տիրացուները սնանկացնել, և սոսը մէկ յայտնի ապացոյցը ա՛յն էր որ երկուշաբթի օրը, ուր բոլոր եկեղեցիները կիրակի կը բռնեն, ժամը լեփ-լեցուն էր եղած, թէեւ... գանձանակները միշտ պարապ էին։

—Եղբա՛յր, կ'ըսէ՝ բանկալը նստող տիրելի բարեկամ մը ինձի, քանի որ ժողովուրդը ազգիկ տիրացու կ'ուզէ կոր, պէտք է տիրացուները ազգիկ ըլլան։

(Կրնա՞ք հիմա ըսել թէ՝ այս տիրելի բարեկամս արամարանութիւն չէր կարդացած.)

...Ու տիրացուները հագած էին հrազագոյն չոլազգեստները. (այս «հrազագոյն» երանգը թէեւ գոյներու բառարանին մէջ գոյութիւն չունի, սակայն բանաստեղծօրէն կը նշանակէ կապոյտ, որով երբ երթաք դերձակին զգեստ մը ապսպրել՝ կրնաք, ըսել, — Երազագոյն ժաքէթ մը կ'ուզեմ, — Ներեցէ՛ք, էֆենտի՛, երազագոյնը որ գոյնն է։ —Գոյ մարդ, կը պատասխանէք դուք ալ։ Միմասին Օտագիրը չկարդացիր, հrազագոյնը կապոյտ գոյնն է։ ... Որով ինձի պղտիկ rեգլամ մը բրած կ'ըլլաք և ձեր պարոն դերձակը ամէն շաբաթ առաւ կը սկսի յօդուածներս կարդալ, որպէս զի մէյ մը մարդ ալ պօօ մարդ ըլլալը ուրիշին բերնէն չլսէ)։

Ու ազուա՛ր էին տիրացուները, ամի՛նքն ալ իրարմէ ազուար, անո՛նկ որ շատ աւելի պիտի նախընթաբեր ամէն օր տիրացու ազգիկներ տեսնել. գանձ այս կերպով անոնց տիրացու ըլլալը կը մտնամ թերեւս։

Մանաւանդ որ վերջերումի պատրանքը կուգան մեզի ամէնէն աւելի, մինչդեռ պէտքաւոր տիրացուներ չափազանց terre à terre ազատութիւն մը կը ձգեն մեր վրայ և կը յիշեցնեն մեզի մեր ժաքէթին ետեւին փրդած ըլլալը։

Ազուար ազիկան մը բերնէն բնականաբար շատ աւելի հանդիսաւոր ու հաւատքով պիտի լսէինք «չնորհ, տուրբ, Աստուած, կոյս, անարատ, անրեծ» բառերը և պիտի վերանայինք, պիտի վերանայինք՝ յետոյ գեռին ինչուլ պայմանաւ անշուշտ։

Բայց, ըսէ՛ք, արդէնքը կրնա՞ նայնչափ բանաստեղծական ըլլալ, երբ այդ բառերը կ'երգուին ազատ օգիքով, վիզերնին անշուշ և եղունգներնին սգաւոր չրջանակով պատուած հատարարակ տիրացուներու կողմէ, որոնց խաղաղ ձայնէն կ'երեւակայես սկսիլ թէ առջի իրիկունը օթան երեքուկէս զ.նոց պիցիկէ մը օղիխմած ըլլալու են և դուռ կը յիշես տեսած ըլլալ Էֆթալոֆօսի կամ բաղնիքի քովի կազինօն լուրիկներով զբաղած։

Ահա՛ թէ ինչո՛ւ այս տիրացուները երգած տաղերին իցնk-սագի խումբ մը և չիֆրէ-թէլլի մը կը յիշեցնեն, մինչդեռ տիրացուկիները մեր հաւատքը կը զօրացնեն և մեզ սօճու քրիստոնեաներ կը դարձնեն, հրեշտակներու երամ մը պատկերելով։

Արդէն չէ՞ մի որ կանանց թերթը կայ, կանանց վարժարանները չեն պակիր, ինչո՞ւ ուրեմն պակաս ըլլայ նաև կանանց դպրոց-դասը. վասն զի ոչ որ ան տեսն ա՛չ ոք պիտի փափաքի ժամէն դուրս ելլել, ամէն մարդ իր ժամուն... պիտի փարի, գանձանակները պիտի լեցուին և... ազգիկները շուտով պիտի կարգուին, բա՛ն մը որ Աստուծոյ պատուիրաններուն հակառակ ալ չէ կարծեմ։

Ու այս կերպով տիրացութեան պատուին ալ պիտի բարձրանայ գոնէ քիչ մը։

Երբ այսօր ինձի մէկը ներկայացնէք՝ ըսելով.

—Պարոն Այսինչ Այսինչեան, այսինչ ժամուն տիրացուներէն...

Հաւատացէ՛ք, այդ պարոնին մասին մեծ գաղափար մը կազմած չեմ ըլլար։

Մինչդեռ երբ ազուար օրիորդ մը կամ գեղանի տիկին մը ցուցնելով ըսէք.

—Օրիորդը տիրացու է։

Հաւատացէ՛ք, ի՛մ ալ ներսէս փսփսայ... տիրացու ըլլալ։

ՕՐԻՈՐԴ ՆՈՒԱՐԴԻՆ
որ Մեծ-Պահքին եօթը շաբաթը պահք պիտի բռնէ

Ազուա՛ր ազիկ, ազիկ ազուա՛ր.

Եթէ Ս. կաթողիկոսը իմանալու ըլլայ քու այս վեհ մտադրութիւնդ՝ լանջախաչ մը և օրհնութեան գիր մը կը դրկէ քեզի, խա՛չ որ։

Ինձի բոլոր որ Մեծ-Պահքին եօթը շաբաթները ամբողջ պահք պիտի բռնեմ եղեր. ապրի՛ս ազիկս, բարեհի՛ղ մը քեզի քանի որ չեմ կարող օրհնութեան նամակ մը դրել հացէիդ. մանաւանդ որ դուն սակաւին մոցած ըլլալու չես դպրոցական միամիտ բարեհիշներու արժէքը։ Եթէ վարժապետ եղած ըլլայի, սոսը խաչ մը կը նիշէի անուդիդ առջեւ յօժարակամ։

Չես գիտեր հոգիս ի՞նչ աննիւթական երջանկութեամբ լեցաւ, որքա՜ն ինքո՛ր յուզուեցաւ և ինքո՛ր սկսաւ արտիւլ ուժգին, երբ իմացայ որ եօ՛թը շաբաթ ամբողջ՝ լուրիայի փիազ և փուլաֆի պիտի ուտես շաբաթուան. եօ՛թը շաբաթ foq ճեվասի և բեմեզով բաճիճ պիտի ճաշակես, եօ՛թը շաբաթ փակլա և պեգիլա պիտի կլլես, եօթը շաբաթ սեւ ու կարմիր խավեար պիտի ուտես և սուրճը պիտի խմես սա՛ւ, սա՛ւ, սեպ-սա՛ւ, առանց կաթով մկրտելու զայն, եօ՛թը շաբաթ ամբողջ ճօճուելք թափիկի երես պիտի տեսնես և մանաւանդ վերջապէս եօ՛թը, եօ՛թը, եօ՛՜թը շաբաթ ամբողջ միս չպիտի ուտես, ասկէ աւելի մեծ ասնջանք կարելի՞ է մինթէ երեւակայել մէկու մը համար, որ կը պատանի... իգական սեռի, սեռ մը որ ա՛ՆՅԱՓ սեր ունի սոսը ասնոր... միրը ուտելու։

Ազուա՛ր ազիկ, ազիկ ազուա՛ր.

Ղեմմանքիդ վրայ ի՞նչ մանկական մեղք մը ունիս որդեակ որ ինքզինքդ այսպէս խոժո՛ռ ու խոժո՛ռ ապաչարանքի մը կ'ենթարկես.—Եթէ կ'ուզես, գնա՛, ես քեզի արձակում կուտամ։

Ես ալ կը կարծէի թէ՝ մեր ազիկները ա՛լ բոլորովին բարի ասկ մոռցած են բարեպաշտական դպրոցումները.— Իմ սեալ կարծիքս ամէնէն կարկառուն հերքումը կուտաս դուն ահա՛ այս ընթացքովդ։ Հոգ չէ՛ թէ քիչ մը մեղի մաթ ձգելու թագուն փափաքը պահուրտած ըլլայ հոն։ Երանի՛ թէ մեր բոլոր ազիկներն ալ բարձային մեղի մաթ ընել և Մեծ-Պահքին եօթը շաբաթները ճօճուեցնեն թափիկ ուտելին լակ. սոսվ գնէ արքայութեան մէջ ապահովագրած կ'ըլլային իրենց տեղերը, զրոյ իբր դրամօժիտ կրնային նեւրել մեզի, փոխան քանի մը հազար ոսկիի։

Ազուա՛ր ազիկ, ազիկ ազուա՛ր.

Կնկանս պատուոյն վրայ կ'երդնում որ հաւնեցայ զրաֆիդ։

Բարեպաշտ ազիկ մը ես եղեր դուն և ապահով եղիր, Աստուած քեզի պիտի վարձատրէ... մինչեւ Առոյի Պասկ կամ չա՛ս չա՛ս մինչեւ գալ Ս. Սարգիսին։

Եւ կ'երեւի թէ մեր մէջ պահք բռնելու սովորութիւնը ա՛նչափ մոռցուեր է որ ամէն անոնք որ իմացան մտադրութիւնդ՝ բերանաբաց մնացին և ėpater եղան։

—Օրիո՛րդ մը որ եօթը շաբաթ պահք պիտի բռնէ...

(Եւ մա՛նաւանդ եթէ գիտնային թէ ի՞նչ ազուորիկ օրիորդիկ մը)։

Ա. Անասն ա՛յնչ կը մնայ քովդ, Ս. Օգոստինոս կը նեռմանայ և որբուկի Թերեզա նախանձէն սկսանորը կը սեղմէ։

Թերեւս դուն ալ մտադիր ես պարքը լքել և երթալ օրբուկի մը ըլլալ վ՛որ, երկնքին մէջ... Սրբուկի նուա՛ր... ու մենք անանդ կրնենք սիրի խաչանքներ երեսնիս։

Ո՛հ, ազուա՛ր ազիկ, եթէ երբէք այս տեսակ միաք մը ունիս, մի՛ մտնար դիս և կրցածիդ չափ բարեխօսէ՛, որպէս զի դժոխքին հուրերուն չդատապարտուիս։ Բարեխօսէ՛ բոլոր մեղաւորներուս համար, որպէս զի մենք ալ քեզի համար բարեխօսենք երկրիս երեսը։

...Սակայն, այս տողերը գրած տանս՝ ընկերուհիներդ չարաճանի մը կը փափաքէ թէ՝ Մեծ-Պահքին եօթը շաբաթները ամբողջ պահք բռնելուդ պատճառը չափազանց բարեպաշտութիւնդ չէ՛...

Ա՛յլ...

Այլ, որովհետեւ կը փափաքիս քիչ մը... նիհարնալ։

Բա՛ռ՜հ, բանբասող բերա՛նը։

Դուն բնաւ պէտք չունիս նիհարնալու, և ներմաղե կրնաս յանձնարարել մեր շատ մը հիւանդուն, որ ա՛յ միայն Մեծ-Պահքին, այլ նաև տարուան բոլոր շաբաթները պահք բռնեն շարունակ, որպէս զի այդպէս ճարպ չկտրեն։

Դուն հանգիստ սիրտով պահդ բռնէ, ա՛վ աղուոր աղջիկ, բռնէ՛ պահքդ՝ բոլոր պահք չբռնողներուն կողմէ։

Քանի որ դուն եօթը շաբաթ քու երջանկութիւնդ պիտի փնտռես լուրիայով ճօճուս թափի ուտելու մէջ, իրաւունք չունինք խնդալ քու վրադ. մարդ իր հանցած եղանակովը երջանիկ կ'ըլլայ այս աշխարհուոր ձորին մէջ։

Ու, մի՛ տրամիր այս տողերուս դէմ՝ որոնք խավարով ու կարագով սաճսվիճ-ճիւսուած են, թէեւ դուն այս օրերս չես կրնար կարագ բերանդ դնել։

Ազուա՛ր ազիկ, ազիկ ազուա՛ր։

ՆՈՒԱՌԱ—
ՊԱՌԱ—
ՀԱՆԴԷՍ... ԿՕԼՏԷՆՊԵՐԿ

Հա՛ն էին ամէնքն ալ, հա՛ն էին Գուլմգարուէն պարոն Արմենակներ, պարոն Նշանիկներ, պարոն Վահանիկներ, պարոն Ուսէփներ, պարոն Ցակոբիկներ, հան էին միւսիւ Զաքէոսներ, միւսիւ Ժաղեր, միւսիւ Միրանիկներ, միւսիւ Հայկեր, միւսիւ Գրիգորիներ, միւսիւ Օնանիներ, հա՛ն էին միւսիւ Լէոներ, միւսիւ Խաչիկներ, միւսիւ Արթիներ, Սենեքերիմ աղաներ, Մարիամ տատաներ, օրիորդ Սուրբիներ, Նուարդներ, Ուսկուկներ, Վէրժիներ, Աչխէնները, Զապէլներ, հա՛ն էին տիկին Վարդանոյշներ, տիկին Շուշաններ, տիկին Սիրանոյշներ, Քիթիփիրոյ աղաներ, օրիորդ Զրթքրրլլուքներ, պարոն Զրնգոյներ և պարոն անկանոներ, տիկին քսանչանաքներ, են. են...

Հա՛ն, բայց ո՞ւր...

Զնասկնայի՛ք։

Անցեալ կիրակի՝ կոլէնպերկի նուագահանդէսի՛ն, ուր փութացած էին Սայմաթսրբոլքէն, Բեքոլէն, Բանկալթիէն, Գուլմգարուի գուրբէն, Սամաթիայէն, Խասգիւղէն, և աշխարհիս չո՛րս անգամ չո՛րս կողմերէն։

(Ծանօթ.— Մաղիկին Օրիորդ Նիին ալ հան էր)։

Ձեմ գիտեր քանի՛ տասնեակ աշակերտներ, որոնք լաւ ազորs եղած ջութակի մը վրայ անխլում օշ-ջե-լո-մի մը անդամ չեն կրնար քաշել, մեծեծնուագահանդէս մը սարքած էին, ծնողներուն աչքին ոսկի փոշի որակելու համար, իրենց գլուխը ունենալով վարպետնին՝ մեծանո՛ւն, հանրածանո՛թ, ազանդաւո՛ր և հանճարե՛ղ Լուքաս կոհո Գ. Կոռէնպերկը, որ կարծես կ'ուզէ ըսել.— «Ահա՛ ես և մանկունքիս. ահա՛ թէ ինչպէս իմ ձեռքս լանձնուած աշակերտները երեքուկէս ամսուան մէջ ինձի նման վարպետ կը հանեմ և զոնսերդիսդ կ'ընեմ։»

Եւ, իրո՛ք, Գ. Կոլէնպերկ, որ իմ լուսագոյն բարեկամներս մէջն է, չատ յաջող ջութակի վարպետ մըն է.— ունի երկու հարիւրի մօտ աշակերտներ, որոնց ա՛յնչափ լոա բան կը ասվրեցնէ որ չո՛ւտ մըն ալ սովրածնին կը մոռնան։ Ինքը հնարած է ճեպընթաց դասաւանութեան եղանակ մը, որով քանի աշակերտի մէկէն կէս ժամուան մէջ դուռ բանալ և քանին ալ մէկէն՝ մէկուկէս ու երկու ամիսէն կը սովրեցնէ Վիեն-բուբուլը և Թարարապումskրեն։ Զափազանց ուժան - կարապետ է, ինչու որ իր փափաքն է երաշխաւորութեան սէրը տարածել ամէնէն խոնարհ խաւերու մէջ ալ, որով մէկ ժամը չատ դիւրամատչելի գինով դասաւանուած ունի, ինչ որ մեծագոյն բարիքն է անչուշտ երաժշտասէր պատանիներու համար, որոնց ասղանդները գտնէ ուրեմ չեն մնար, քանի որ տարին քանի մը անգամ նուագահանդէսներու մէջ ալ կը փոյթին, ա՛յնչափ փա՛լուն կերպով, մինչ ծնողքները երանութեան ակնարկներուն մէջ կը խեղդուին՝ երաշխաւորելով որ իրենց զաւակները մէյ-մէկ Մաքարդ կամ Բանանիի ե՛ելլան կոր։— (Ծանօթ Միմոսիկ)։ Աստուած չատ քաջալերի տայ։

Մի՛ կարծէք որ տակաւին սիրելի բարեկամս Գ. Կոլէնպերկ մեծ մեծ ինքնանաւանութիւններ կը սնուցանէ իր աշակերտներուն մասին.— Ո՜, չէ՛, չա՛ս համեստ ազա է ան. բաւական է որ իր աշակերտները կարենան Բրաուն վալսը և Ֆրանֆրան գրնել, որպէս զի անմիջապէս Թեւեռնիայի որոնք նուագահանդէս մը սարքէ, ուր եթէ լա՛ւ իր երկու հարիւր աշակերտներուն հայրիկները, մայրիկները, քուրիկները, եղբայրները և գուլիներդ գալու ըլլան, դուներդ պէտք է փակել։

... Այս չաբթու ալ, Թեւեռնիայի սրահը խանդավառութիւնը մեծ էր։

Ինչ կասուաքներ էին այն կիներու և ազիկներու հանդէպ.— «Կ'ապրիմ, չնորհ ըրէք»,— «Ո՛հ, չէ՛, չնորհակալ եմ, ներեցէ՛ք»,— «Օրիորդ բոլքան ինձի հետ կը պարէ՞ք»,— «Դժբաղդաբար՝ բոլքա չեմ գիտեր, միայն բաալ քադրը սովրած եմ»,— «Տիկի՛ն, որչա՞փ հմայիչ էք ձեր այս արդուզարդովը»,— «Բա՛ մամ, առ՛ջիդ չնայիս՝ նստրիս վրայ կոխեցիր»,— «Ես Մեծ-Պահքին քանի մը չաբաթ պահք պիտի բռնեմ»,— «Ես պահք բռնելու ըլլամ նէ՝ ասնէիս կը բռնէ»,— Բա՛, Մաղիկին Օր. Նիին սա՞ է եղեր, գիտես քի հէմէն պիտի մարի»,— քա, Նուսուֆար տատա՛ս, դուն ճօճուս թափին ինչո՞ւ կը չինես»,— «Հայկանուշ Մաքին նայէ՛. նշանածն ալ քովն է, սա կեօղիւկլիւճ ճաճրմ, պոյբեր պուսմիշ կ'ընէ կոր նէ»,— «Միսիւ Մերկեր, ձեզի հետ վալս կը խաղամ, բայց զիս մօաէն չպիտի բռնէք»,— «Բան մը կը հասկնա՞ կոր, ի՞նչ ազուար երաժշտութիւն»,— «Ցակոբ Տէր. Ցակոբեանին նայէ՛, բասնասեղծլէնմիշ կ'ըլլայ կոր կեցած տեղը»,— «Ենովք Արմէնը չեմ տեսներ կոր, տաքի տակ կրասուած ըլլալու է»,— «Բիթա տրբեցի նէ՝ շրթունքիս վրայի փսատան եկաւ»,— «Բա՛, տա՛ւաս, ներսիդիէս հէմէն ցատկտուելս կուգայ կոր սամա՝ պօթերս կը սիմեն կոր»,— «Ի՞նչ ինսաֆորդ ես, Սուրբի՛կ, տասն անգամ պալգոնիդ տակէն անցայ, մէ՛յ մը չի խնդացիր»,— «Պ. Թօշիկեա՛ն, Օր. Նէնին սէվ է, տա՛ քովի օրիորդդ չբլա՛յ...»,— «Զէ՛, օրեւի՛ս, անիկա Օր. Նէնին չէ, թէյդեմ աղջիկն է»...։

... Ու, ամէն մարդ թաղուած քանի մը ժամուան երազային ինքնամոռացումի մը մէջ եւ կեանքի դժուա՛ռ աղտաղուկներէն զերծ, ա՛յ ազ կը խորհէր վաղուան, ա՛յն գեղանաքաղ ու ի բարաչա «վա՛ղ»ին, ուր մաՁիՖաթուրանիներուն պաղանեակներ պալեանները պիտի վերցնեն, ասանիթիններ՝ իրենց էրկանը գուլպաներ պիտի կարկըսեն, օրիորդներ՝ կերասուրի պանիներ պիտի լուսն, չուկայիները ասանորհնիդ բարա ուեւի շահելու համար բոլոր ասասուածներուն գեղեցասանը Ողիմպոսէն վար պիտի իջեցնեն, գրագիրներ իրենց բաղդանին մէյ մէկ խասուէ պիտի ապարեն չարունակ և խրմբաթիրը՝ որ Ներքին Լուսերեան մէջ օրուան արկածները պիտի թարգմանէ։

ՍԻՐԵԼԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑՆԵՐԻՑ
Մէկ ՔԱՆԻՆ

ԵԹԷ ԿԸ ԲԱՐԵՀԱՃԻ

ՍԻՄՈՆ ԶԷՕՍԼԷՔՃԵԱՆ

Ցուխեանպէս չատաած մարդ մը, որ ինէ և ձենէ աւելի ազէկ գիտէ ընելիքը։

Սքանչելի կերպով կրնայ սովրեցնել ուրիշին թէ ինսո՛ր դրամը կը չահուի, բայց ինք չի կրնար միլիոնատէր ըլլալ։

Բայց ատեներ կը կարծես թէ օգին մէջէն կ'ուզէ սահիլ և կամ միաք պատէն ներս մանել։

«Դիւրազգած Սիմոն» կ'անուանեն զինքը, որովհետեւ ասաներեք տարեկան հինուսրը աղջկան մը պէս կը լինի. ահա՛ թէ ինչո՛ւ չի կրնար ո՛չ մէկու հետ սիրատուութիւն ընել։

Այնչափ ցած ձայնով կը խօսի որ ատանովարար ըսած խօսքերը ձայները չեն կրնար իմանալ, իսկ մարդիկ անոր խօսիլը կարենալ լսելու համար գլխէն մինչեւ տատինին պէտք է ականջ կրան, և ահա՛ թէ ինչո՛ւ Մանգումէի խմբագիրները անոր հետ խօսելու համար ակնկին մէյմէկ հատ խուլերու յատուկ գործիքներ գնելու պէտքը կը զգան։

— Ինչո՞ւ այնչափ ցած ձայնով կը խօսիս, հարցուցի անգամ մը էրկն։

—Որպէս զի չբարձանաք, պատասխանեց։

Կէս օրուան ճաշը երկու ժամէ պակաս չրներ, սոսը հետ մէկտեղ ալեարիս մեծագոյն մեծագոյն մարդն է.— Մանգումէին տօրեայ հաշիւները կը բռնէ, բանանորդներուն, թիթիներուն, գործակալներուն և յօդուածագիրներուն օրական առնուազ 60-70 նամակ կը գրէ. Մանգումէի թերթօն մը կը գրէ, Հանրագիտակին շաբաթուան յօդուած մը, որուն խմբագրական գործերուն կը նայի մասամբ, չորեքշաբթի օրերը՝ Մանգումէի «Առեւտրական Բաժինը», Բիւրեանն կը հրատարակէ, որուն կ'աշխատակցի ապահովագրաբար և հաշիներ կը բռնէ բնականաբար և նամակներն ալ կը գրէ հաւանականաբար, ծանուցումներ կ'առնէ, անոնց հաշիներուն կը նայի. և պարապ մնացած տեղներն ալ Մանգումէի յօդուածներ կը գրէ բաւական ալ կը շատախօսէ մեզի հետ... Եւ նորէ՛ն կ'ըսեն թէ Սիմոն Զէօսլէքճեան գործ չի տեսներ. մինչդեռ իմ խելքս Թաղնելս կուգայ՝ երբ անոր ըրած բոլոր գործերուն վրայ փոքեմ հեղ մը իսկ մտածել։

Լսի թէ Բիւրակն կը հրատարակէ, բայց չլսի թէ ինսո՛ր կը հրատարակէ։ Ցանախորդներէն բաժնեգիր կանխիկ կ'առնէ, բաժնեգիրներն համարիէք գիրք մը կը նուիրէ, հարիւր այլեսօմս կը պարգեւէ, ծանուցումը կը հրատարակէ ձրի, և այս ամէնը տեսնողը կը բացագանչէ մեզի հետ թէ՝ «Անպատճառ այս մարդը գործը չի գիտեր»։ Եւ սակայն գործը չատ ազէկ գիտէ, քանի որ Բիւրակեի 5դդ թիւին մէջ իսկ ապահովագրած է գերազանց յաջողութիւնը՝ բաժանորդներու տասար թիւով մը, որոնք ծանուն ձուկերուն նման կ'ուռին ու կը բազմապատկուին։

Աշխարհիս ամէնէ՛ն բարի և ամէնէ՛ն անուշ ոգան, որ չի գիտեր՝ «ոչ» ըսել.— Եթէ կին ծնած ըլլար, բանը բուրդ էր և գործը՝ բամպակ։

Մտադիր է այս օրերս կարդալու.— և որովհետեւ ամէն մարդ իսկալ մը ունի, Սիմոն ալ կ'ուզէ առնել՝ իր աւեւտրական խելքը ունեցող կին մը, որ հանկաղ թիթիթիկի և բամպակի հրատարակէն, բայց լա՛կթիֆթիկէ և բամպակէ չինուած չըլլայ։

Փափաքողները կրնան դիմել իր հասցէին։

ԿԱՄԱՒՈՐ ԴՊԻՐՆԵՐԸ

Ժամու մը մէջ միայն երկու տեսակ դպիր կ'ըլլայ.— 1. Ակամայ դպիրները, որոնք դասին մէջ կը կենան և հինգասարը զրուշի փոխարէն՝ գուսնաւոր և ասկեղօծ շապիկներ հագած՝ կ'երգեն, կը շարականեն, կսկծագի թաքնուած կ'ելլան և չեն մեռնիր, ինչու որ դեռ չա՛ս քաշելիք ունին։— Իսկ 2.՝ կամաւոր դպիրները, որոնք դասէն դուրս կը կենան, ասոր փարա չեն առներ, ընդհակառակը՝ գանձանակները դրամ կը ձգեն, և իրենց գործի զգեստովը՝ դրպիրներէն ուելի եռանդով և ուելի բարձրաձայն կ'երգեն, կը շարականեն և գլուխ կ'արդուկեն մինչեւ արարողութեան վերջը։

Այսօր՝ հէրդ այս տեսակէն չարունկնդ կամաւոր դպիրներ կեցած էին կանգնած։— ասանդմէ մէկը ամբողջ ձայնովը՝ so տիեզ մը կը պուռար պանկէնվար, միւսը՝ ճաթած սol պեմոլ մը, երրորդը՝ Ֆա տիեզ և սի պեմոլ խառնուած...

Գիտի մը անդամներ երեսին նայեցայ՝ հարցնելու պէս թէ արդեօք ե՞րբ պիտի բարեհաճին վերջացնել։ Զատասխանեցին և չարունակեցին պանկէնվար պուռալ ա՛յնչափ ուժով, որ դպիրներուն ձայները անլսելի կը մնային։

Ճարահատ՝ քովերնէն բանուեցայ և գացի երթալ ուրիշ տեղ մը։— հոն ալ միեւնո՛յն տեսարանը։ Պատաւ կին մը արդուզարդերէն երկու վայրկեան առաջ՝ ամբողջ ձայնովը՝ կ'երգէր երկու վայրկեան վերջը տիրացուներուն երգեցիկը. ուրիշ մը՝ տիրացուներէն միչտ երկու վայրկեան վերջը կը երգեր անոնց երկու վայրկեան առաջ երգածը...

—Ներեցէ՛ք։ ըսի կամացուկ մը, հանեցէք լսենք, որպէսզի մենք ալ մարկ ընենք։

—Դուն մեր ըրածին չես կրնար խառնուիլ, պատասխանեցին։

—Այո՛, չեմ կրնար խառնուիլ, եթէ զիս անհանդիստ չընէք։

—Ինչ անհանդիստ կ'ըլլաս կոր... մէկ մարկ ըրածդ երկու տասամ մարկ ըրած կ'ըլլաս կոր, չնորհակալ չեմ՞։

Այս պատասխանը չատ զօրաւոր էր, որով նախընթացի պատիւսվոս կծկեցայ, և քանի քալ ամէնին գացի կենալ։— Հասալ։ չորս հատ թիմբակի ձայնով մարդեր՝ իրենց ձայներուն հատած ամէնն ալ՝ կը պատային տիրացուներուն հետ մէկտեղ, փորձելով թէ նայի՞նք ա՛վ աւելի ուժով ձայն պիտի կրնայ հանել և ա՛վ աւելի ծաղեօ ձայնով պիտի կրնայ պռալ։

—Ներեցէ՛ք, տիրելինե՛ր, ըսի, քանի որ ա՛յնչափ ազատ ձայներնուն՝ բնչու՞ համար չեք երթար դասին մէջ երգել, փոխանակ հոս կենալով՝ իմ ականջիս խոզանակ տալուս։

—Ա՜ռ ալ մե՛ր գիտնալիք բանն է, պատասխանեցին մարդերն և սկսան աւելի ուժով պռալ։

—Ինչո՞ւ համար արդեօք գիշերապահ չեք եղած, հարցուցի իրենց կամացուկ մը։

Բարեգդաբար, «գիշերապահ» բառին նշանակութիւնը չհասկցան և չատասխանեցին, ապա թէ ոչ գլուխս բան մը կ'ուտէին։

—Գնէ, ազերսեցի նորէն, քիչ մը չիտակ երգեցէք. Դպրաց Դասը կը խանգարէք կոր։

—Ասկէ չիտակը սասը փարա չընեն։ Ու սկսան ուելի վայրկեան առաջ՝ ամբողջ ձայնովը՝ կ'երգէր երկու վայրկեան վերջը տիրացուներուն երգեցիկը. ուրիշ մը՝ տիրացուներէն միչտ երկու վայրկեան վերջը կը երգեր անոնց երկու վայրկեան առաջ երգածը...

—Ներեցէ՛ք։ ըսի կամացուկ մը, հանեցէք լսենք, որպէսզի մենք ալ մարկ ընենք։

—Դուն մեր ըրածին չես կրնար խառնուիլ, պատասխանեցին։

—Այո՛, չեմ կրնար խառնուիլ, եթէ զիս անհանդիստ չընէք։

—Ինչ անհանդիստ կ'ըլլաս կոր... մէկ մարկ ըրածդ երկու տասամ մարկ ըրած կ'ըլլաս կոր, չնորհակալ չեմ՞։

Այս պատասխանը չատ զօրաւոր էր, որով նախընթացի պատ